

મૌલાના કલામ.

કિમ્ : રા. ૧) સન ૧૯૨૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૬૭૦ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ મોહનકાંડ ૩૮૫૫

વિષય ૭૪૦૬ : ૬ ૨૨૬

કલામે મૌલા.

(ગુજરાતીમાં) આવૃત્તી ૧ લી નકલ ૫૦૦.

પ્રગટ કરનાર,

મુખી લાલજીભાઈ દેવરાજ.

ALL RIGHTS RESERVED.

આ બુક મેનેજર વલીભાઈ નાનજીએ ધી જોન સિંધી પ્રેસ ૧૧૩
પાલખી મહોલા, મુંબઈ નં. ૯ માં મુખી લાલજીભાઈ દેવરાજ માટે
છાપી અને મુખી લાલજીભાઈ દેવરાજે ધી જોન સિંધી પ્રેસ
૧૧૩, પાલખી મહોલા, મુંબઈ-૯ માં પ્રગટ કરી.

સંવત ૧૯૭૬.

તા. ૦ ૩-૪-૨૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અવાર
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૯૯૭

પ્રસ્તાવના.

હક મહિલાના સાહે મુરતઝાઅલી પહેલા ઇસ્માઇલી ઇમામના પાક ફરમાનો અસલ અરખી ભાષામાં હતા જેનો ફારસીમાં તરજુમો કરવામાં આવ્યો અને તે ખાદ તેમાંથી ઉરદુ જ્ઞાનમાં તરજુમો કરવામાં આવેલ છે જે તરજુમો ધણ વખત થવા સિંધી ટાઇપમાં મહિલાના કલામ નામે ખુકમાં હતો પણ બ્યારે અમેએ ગુજરાતી ટાઇપમાં આપણા ધરમના મુરતકો છાપવા ચાહુ કર્યા ત્યારે આવા ઉપયોગી પુસ્તકને જેમ અને તેમ તુરત ગુજરાતી ટાઇપમાં છાપવા અમારો ઇરાદો થયો અને તેથી આ પ્રસંગે આ કિતાબ કલામે મહિલા સીંધીમાં જેમ હતા તેમજ પણ ગુજરાતી ટાઇપમાં અમારા માનવંતા વાંચનારાઓના હાથમાં મુકીએ છીએ.

સીંધી ટાઇપમાં આ પાક કલામોની ત્રણ આવૃત્તીઓ બહાર પડી ચુકી છે અને છેલ્લી આવૃત્તી ૧૯૧૬ માં પડી હતી અને તેમાંથી આ ચોથી આવૃત્તી અને ગુજરાતીમાં પહેલી આવૃત્તી બહાર પાડવામાં આવે છે.

આ પાક કલામો ૬૦ અલીના મુખ મુબારકના હોવાથી પુરણ અબીયાસ કરવા યોગ્ય અને માન કરવા યોગ્ય છે. દીની દુન્યવી તરફી અરથે અમુલ્ય શીખામણોનો આ કિતાબ ખખનો છે અને તેથી દરેક મસ્લામીને એક સરખી ઉપયોગી છે.

ખુદાવન્દતઆલાનું પાક તુર દુનીયામાં માણસ જાતને હીદાયત કરવા હમેશાં હાજર રહેવું આવે છે તેની સામેતી પણ આ કલામથી મળી શકે છે જેમકે:—

તુરે ઇલાહી અવ્વલથા, સો આખર જગમે પાયા ઝહુર;

ઇસી દીનકે તાબે હોવે, ઉસમે રોશન હોવે રખકા તુર. (૩૨૩)

જીસપર કરમ કરે વોહુ આપ, ઉસકો આપહી આપ જીબવે,

ઇલમ ઓલમા કામેલ મુરશીદ બનકર આપ સુબવે. (૩૨૮)

એ મુજબ શોકોની હીદાયત અરથે ખુદાઇ તુર ઇમામ રૂપે આ દુનીયામાં સદા હાજર અને જાહેર રહે છે વગેરે અનેક નસીહતો આ કીતાબમાં મરેલી છે. “અના કુરાને નાતેક” “હું ખોલતું કુરાન છું” એ મહાન વાકય ઉચારનાર અવ્વલ ઇમામ ૬૦ મહિલા મુરતઝાઅલી સાહેબે ખુલ્લીકારના ઇસ્લામની શરૂઆતનાજ આ કલામો આજના તેમના ૪૮ મા જોમામાં સર સુલતાન મહમદશાહ તેજ ૬૦ મહિલા મુરતઝાઅલી કુરાને નાતેકના ફરમાનો જેટલાજ ઉપયોગી અને મહીમોનો હીદાયત કરનાર છે અને તેથી દરેક ખાળ વૃધ કે યુવાને સ્ત્રી કે પુરૂષે આ પાક કલામ વાંચી મનન કરી તે ઉપર આલવાથી દીની વ દુન્યવી હાયદો અવળ્ય મેળવી શકશે મહિલા સરવને નેક હીદાયત મળે.

પ્રગટ કર્તા.

સાંકળિયું.

—૦૪૨૦—

નંબર	વીષય.	પાનુ.
૧.	બયાન સાચકા	૧
૨.	બયાને બીરાદરી	૨
૩.	બયાને ફઝીલતે અદબ	૩
૪.	દર બયાને તાઝરીફે સખાવત	૪
૫.	મુજમત બખીલકી	૭
૬.	દર બયાને લાલચ	૮
૭.	દાસ્તાન મનકા	૯
૮.	શરમ, હુલીમી, નમણી, મીડી જખાન	૧૧
૯.	દાસ્તાન બાહેલોંકા ઓર બેવકુફોંકા	૧૩
૧૦.	દર બયાને ખુબીએ એલમ	૧૫
૧૧.	દાસ્તાને બુલમ	૧૯
૧૨.	બયાને ખુબીએ અદલ	૨૧
૧૩.	દર બયાને દુનીયા	૨૨
૧૪.	દર બયાને બંદગી વ નેકી	૨૭
૧૫.	બયાન નેકીકી ખુબીકા	૩૨
૧૬.	બયાને સખર વ શુકર	૩૪
૧૭.	બયાન પીરી વ મીરગકા	૩૮
૧૮.	દર સીફતે નેક સોહાબત વ દાસ્તી	૪૧
૧૯.	દર બયાને બદ સોહાબત	૪૪
૨૦.	દર બયાને પહેછાનીયત આદમીકી	૪૬
૨૧.	દર બયાને ફઝીલત કમસુખન	૪૭
૨૨.	હસદકા બાબ	૪૯
૨૩.	દર બયાને હીમત	૫૦

કલામ હઝરત મુહતાનલ ઓલીઆ અમીન મોઅમીનીન શાહે
મરદાં મુરતઝા અલી ઇબને અબુ સલમ સલવાતુલાહ
અલેહે સલામકા.

બિસમીલ્લાહ હિર રહમા નીર રહીમ.

અબ્બલ ઝીકર અલ્લાહકા, જો હએ રહીમ રહેમાન;
દુયમ કલમા મહમદકા, જો હએ દીન ઇમાન.
સીયુમ કલામ મહિલાકા, જો હિંદી બોલ સુનાયા હયે,
યે ખજાના ઝવાહેરકા હયે, સો ઝાહેર કર બતાયા હયે. (૧)

(૧) બયાન સાચકા.

મુનો લાઈ મોમીના, મહિલાકે કલામકા બયાન;
કહયા હએ કે ઇમાન મરદકા, સો હું મુખનમું પહેજાન.
જો મુખન મીને હએ સાચા, સો હએ સાચા ઇમાની,
ઇમાનકે સાચકી હએ, મુખન નીશાની. (૨)

સાચસેં હુએ મરદકા છોટકા, ભાઈ સાચી વાચા રાખો મુખ,
જુઠ બોલે સો બહોત દુઃખ પાવે, સાચ બોલે સો

કલી ન પાવે દુઃખ.

સાચા બોલો સાચા ચાલો, કે મહિમીનકા હુએ સાચા દીન,
યે કરમાયા શાહે આલીઆ, આપ મન રાખો સાચા ચકીન. (૩)
સાચી દોસ્તી ઉસકી જાણો, જે કોલ મિને હુએ સાચા;
સાચા મીતર સોઈ જાણો, જે મીતરસે સાચી રાખે વાચા.
પ્રીત કરીએ સાચેયુ, જે બોલે સોહી નીલાવે;
તો સાચે સાહેબ બહેસ્ત દેણે કીયા, પણ પ્રીત કરે સો પાવે. (૪)
ચલણી ચલીએ ગુનાહ ન કરીએ, ઈમાન રાખો સાચા;
ઉતમ ચલણી એહી જાણો, જે સાચી રાખે વાચા.
ચલણી ચલીએ ઉઘમ કરીએ, સો બીચારીને કરના;
કે ગુનાહ ન હોવે જસમે રખકા, રખસે તો સહી કરના. (૫)
જે કોઈ સાચે પંથ ચાલે, સખ કોઈ ઉસકે પંથમે આવે;
સાચે પંથકી એહી નીશાની, જે સાચા પંથ સખકે મન લાવે.
અટલાહ એક જાણો સીરજણહાર, મહમદ જાણો અટલાહકા નખી;
નખીજકે પીછે સાહેબ ખીલાફત, સાચ કર માનો મુરતઝા અલી. (૬)
સાચા નખી હુએ દોસ્ત ખુદાકા. ઝાર સાચા તો હુએ ખુદાવંદ આપ;
સાચા બોલનહારકું પનાહ ખુદાકી, ઉસકું કુછ ન પહોંચે સંતાપ.
સાચા કીલાવે દોસ્ત ખુદાકા, સાચે પર સદા હુએ રહેમત રખકી;
સાચા ખુદાકું હાજર જુએ, કે ખુદા હુએ દીલમે ખલકત સખકી. (૭)
તાઝગી મોમીનેકી સાચસેંથી હુએ, એ કલામ તું સહી સચકર માન;
સાચ સો ઈમાન સાચા જાણો, ઝાર સાચ સો તાઝગી નીશાન.
અટલાહ એક મોહમદ નખી, મહિલા અલી હુએ નખીજકે ઠામ;
ઘસ રીત ઈમાન લાગ્યો કરે કબુલ, એ હુએ હુકમ કલામ. (૮)

(૨) બયાને ખીરાદરી.

ભાઈ વએ તેરા જાણો, જે કુછ તુએ દેવે માલ;
નહી ભાઈ વએ હુએ તેરા, જે હોવે તેરે આપકી આલ.

દુનીયામેં દોસ્ત વહી જાણીએ, જે કરે માલકી મદદ,
 દુનીઆકી મદદ માલ હએ, આપ અમલ છોડાએસી અબદ (૯)
 ભાઈ વએ તેરા જે સખતીમેં, રહે તુજ સંગ સંગાત;
 નહી ભાઈ વએ તેરા, જે હોવે તેરા હુમ જાત.
 ભાઈ વએ તેરા, જે કંઠન વેલા તુજ આવે કામ;
 નહી ભાઈ વએ તેરા, જે માઆપ જાયા ધર્યા ભાઈ નામ. (૧૦)
 ભાઈ વએ તેરા જે તુજકું ચાહાવે, ઓર બતાવે નેક કામ;
 નહી ભાઈ વએ જે નસલ બાપકી, ઓર હુબાવે તેરા નામ.
 તો ભાઈ સોઈ જામે ભાવ એસા રહે, જે કરે હકકી રાહતુમાઈ;
 જે દુનીયા લાલચ ખુદા ભુલા દે, સો હએ દુશમન વો નહી ભાઈ. (૧૧)
 ભાઈ તેરા વોહી જાણે, જે હરદમ કરે નેક નસીહત;
 ખુરે કામસે સદા બચાવે, જસ ખુરાઈસે હોવે ફજહત.
 તો દુનીઆ મોહબત સદા ખુરી હએ, એહી ફજહત ઓર ખુમરાહી;
 મોહબત મોલાકી રાહ સીધી હએ, જે બતાવે સો સાચા ભાઈ. (૧૨)
 ઇસ જમાનેકે ભાઈ અચસે, જે ભાઈબુંકા અચબ દુંદનહારે;
 અચબ દેખ રશવા કરે, ઓર સુનાવે લોક સારે.
 ભાઈબુંકા અચબ હુઢે ભાઈ અચસી વેલા જાનો;
 તો પરલોક અચબ હુઢે, સો અચરત નહી માનો. (૧૩)

(૩) દર બયાને ફઝીલતે અદબ.

અદબ શીખાઓ અપને અહેલ ઓર અચાલ,
 તો નફા સહી બક્ષા અપને બાલ ગોપાલ;
 અદબ શીખાયા જીને અપને પુત ઓર ધીઆ,
 તો સહી બોહોત નફા લે ઉગુકું દીઆ. (૧૪)
 અદબ મરફકા સો લલા હએ જાનો,
 જે અદબકે સોનેથી, અદબ લલા હએ પીજાનો;
 અદબસે જીને કીયા, પર દીલ ખુરાહાલ,
 એ લક્ષા હએ ઉસથી, જે જે અદબીસે દેઓ માલ. (૧૫)

મરઠકા ધરેણા અદ્ય હુએ, છયું ઓરતકું સોના રૂપા સણમાર,
એ મુન કર મનમાંહે રાખે, ફરમાયા સાહેબે હુલડીકાર.
અદ્ય ચલીએ અદ્ય બએડીએ, અદ્યસેથી કરીએ કાર;
જે કોઈ દેખે જે કોઈ સુને, સો તુમસેથી હોવે ખુશહાલ. (૧૬)
સોના હુંદણેસે હુએ એ ભલા, જે આપ કાજે હુંદે અદ્ય,
કે સોના તો દુનીયા માંહે રહેસી, અદ્ય મીલાએસી અપના રખ;
અદ્ય યે જે આપકું ખંદા જાને, સીરજનહારકા

હરદમ જપીએ જાપ,
એસી ચલણી જે કોઈ ચલયા, ઉતે પાયા સીરજણહાર આપ. (૧૭)
અદ્ય મરતયા બહોત બડા હુએ, જયેસા અદ્ય તયેસા નસીબ,
એ અદ્યકું કોઈ નહી ચાહાવે, બા અદ્ય રહે સખકે કરીબ;
ખલકતમે આપ ખાલક હુએ, અયેસા સમજ કરીએ અદ્ય,
એ અદ્ય નહી રખકું પાવે, બાઅદ્યને પીછાના રખ. (૧૮)

(૪) દર બયાને તારીફે સખાવત.

જાહેર કરણી સખાવતમે, અપની દોલત ઓર પુલ,
એ બી હુએ શુકર ખુદાએકા, દીલમે સહી કર બુલ;
છીપાણી નહી બાઈ, જે નીયામત દીતી દાતાર,
એ બી શુકર નીયામતકા, બોહોત હુઆ શુમાર. (૧૯)
સખાવત કરો જે કુછ પાયા, આગમ ચીંતા કરણી નાહી,
એ કામ તેરા હુઆ સહી, જે કુછ દીયા રાહ ઈલાહી;
જે કુછ પાયા સો ઉડાયા, રખડી રાહકા કીયા કામ,
કાલ કરંગા યું ના કહેના, કાલકા કયેસા લેના નામ. (૨૦)
ખએર જે રેણા સો ખુશહાલ હો કર, દેણા દીલ બીતર,
હસમુખ હો કર ખએર દેવે, તો દોનું પાવે અજર;
જે હસમુખ દેવે, ખએર ખએરાતકા માલ,
આછી રીતલાત છયું, લેનેવાલા હોવે ખુશહાલ. (૨૧)
જે અહેસાન કરે ઉસે બખાને, ઉસકા યે બીચાર,
જે દેણા સો મન વાર કર દેણા, તો ભલા કહે સંસાર;

મહિલા ફરમાવે કે દેણા ઇચ્છું, છયું પર દીલ ખુશહાલ હોવે,
જો પર દીલ કુડા કર દેવે, તો અપના દેના બોવે. (૨૨)
ઉતમ માલ વએ જનો, જો ખરચ્યા રાહ ખુદાએકે કામ,
લાખ દો લાખ ઉતમ નહી, ઉતમ વએ કોડી જો દીજે

ખુદાએકે નામ,

બરોન ખાયા બહોત ખરચ્યા, બહોત બડા ઘર કીઆ,
એ માલ સખ ધુલ મીલાયા. ઉતમ વએ જો રાહ ખુદાએકે દીયા. (૨૩)

જો કુછ ખટો કમાઓ ખુદાસુ પાઓ, બોહોત ઉસે બાટજ દેણા,
થેંડ મીને આપજ ખાઓ, રખકું તેરેસે હએ હીસાખ લેના;
જો નીયામત ખુદાને બંદકું દીતી, તો બંદા દેવે રાહ ઇલાહી,
થો? મીને આપ ગુજરાને, તો લેખે વેળા છાટકા પાઘ. (૨૪)

કરીનકા સાદયા સખ કોઇ ચાહાવે, સખ કોઇ કરે ઉસે દોઆ સદા,
તો નીત નીત ઉસકા લલા હોવે, ઉસ ઉપર કરમ કરે ખુદા;
કરીમ વએ જો આપ થોડા ખાવે, ઝોરકું ખીલાવે બોહોત,
એ બડાઈ સખસે નીયારી, ઇસ બડાઇકું નહી આયસી ફિત. (૨૫)
સખી ખુદાકું નજીક લાઈ, સખી તો હોવે ખુદાકા હબીબ,
સખીકું સખ કોઈ દાતાર કહેવે, સખીકા તો હોવે બડા નસીબ;
સખાવત કીએસે બરકત હોવે, સખીકા ઘર હોવે બોહોત આબાદ,
છયું પારસથી સોના હોવે, તીયું સખાવત દઓલતકું કરે છયાદ. (૨૬)

લે આઓ જો કુછ હએ તુમારે પાસ, ખુદાએકી રાહએ દેણા સખ,
તો બસકત તુજે નેક બખાને, ઝોર તુજ ઉપર રાજ હોવે રખ;
જો માલ ખાસા ને અતી પીયારા, સો લે ખરચો ખુદાએકે કામ,
તો બદર તુજ પર કરમ કરે, ઝોર દુનીઆએ રહેવે તેરા નેક નામ. (૨૭)
યતીમ લડકા જો કોઇ ખુદાએ કારણ પાલે,

આપ શીર લેવે ખરચ ખાના,

રાઝક તો રોજ દોતુકું દેવે, પાલણેકા તો સખ હએ બાહાના;
ખરચ ખાના પારકા, આપ શીર લેવે જો દાતાર,
તો ઉસ દાતારકી રોજ અદકી હોવે, ઝોર ઉસકીબી

રોજ દેવે સીરજબહાર. (૨૮)

જમકા હથીયાર પુકાર હએ, સખ આગલ વએ કરે ફરીયાદ,
જો કોઇ ઉસે દુઃખ દેવે, તો ફરીયાદ કર ચાહાવે અપના દાદ;

છસે જોર નહીં આંહા બંધન નહીં, નહીં ઉસે ચાલતી પુસ્તી,
જો કોઈ ઉસે દુઃખ દેવે, તો ફરીયાદ કરે

ઝોર કીયા કુછ હોવે ઉસથી. (૨૯)

જઈકે જો હોવે જાતસે, કે જઈકે હુઆ હુએ બીન માલ,
તો અઢકી બડાધ હુએ આપકી, જો જાધ પુછો ઉસ જઈકેકા હાલ;
આપસેથી છસે જોર થોડા, ઉસ સાથે બોહોત હોએ નરમ,
છયું જાણો તીયું કરો ભલાઈ, તો તુમ ઉપર અટલાહ કરે કરમ (૩૦)
સખાવતકા એક બાલ જાણો, જો બક્ષીસ કરો મન વારી,
કે છસ કીસીસે રીઆત કરો, ઉસકી બોહોત કરો દીલદારી;
સખાવત કીએસે યે ગુન હુએ, જો હોવે કીસીકા દીલ શાદ,
તો મન વારસે હોવે શાદી અઢકી, એ ગુફતા સુન કર રાખો વાદ. (૩૧)
સઢકા ખએર ખએરાત જાણો, જો કુછ દેઓ ખુદાકે નામ,
જો લેનેવાલે પર મીનત છોડો,

તો સવાબથી હોવે અઢકા ગુનાહ;
જો ખએર કરો ખુદાએ કારણ, ઝોર જો કુછ દેઓ ખુદાકે નામ,
તો લેને વાલે પર પાડ ન છોડો, તો સુધરે તુમારે આકબત કામ. (૩૨)
બોહોત હાથ ખાણે પર પડે, તો બરકત અઢકી આવે,
થોડે ખાણેમે બોહોત સંતોખે, જો એક બાસનમે ખાવે;
ચાર જન એકઠે બએડે, જો મીલ કર ખાવે તઆમ,
તો તીનકા હીસા ચાર સમાવે, સબકા હોવે કામ. (૩૩)

કાફર સખીકું ઉમેદ જન્નત. મુસલમાન બખીલથી હુએ અઢકી,
કે જો સખાવત બઢલે ઈમાન પાવે, એ સખાવત કરે ગુન ઉસકી;
મુસલમાન બખીલકું દુનીઆ લોમ, કીસી અમલથી બોવે ઈમાન,
તો જન્નત વએ કાંહાંથી પાવ, જો મુસલમાનથી

હુઆ ના મુસલમાન. (૩૪)

ફકીર સખીથી માલદાર બખીલ, જાણો હુએ અઢકા લીખારી,
કે ફકીર સખી મન હીમત વસે, માલદાર બખીલને હીમત હારી;
ફકીરકી હીમતસેથી દઓલત માધ, બખીલકી દઓલત નહીં,
યે હુએ ધુલ,
હીમત બાંધો દઓલત પાઓ, એ ફરમાયા આપ વક્લી મકબુલ. (૩૫)

(૫) મુઝમત બખીલકી.

માલદાર જે બખીલ હુઆ, તો બખીલી હએ ઉસકું આઝાબ,
જયેસા આગલ રાખા ખાણા નીયામત,

ખાણે ન પાવે ખાણા શીતાબ,
જે નીયામત મહિલાને બદલું દીતી, તો ખાવે ખરચે

જીયું હએ ફરમાન,
જે ખાવે ન ખરચે છાડ મરે, તો દોનું જહાનમે હોવે પશોમાન. (૩૬)

માલ બખીલકા પથર જએસા, ન આયા ઉસકે કુછ કાજ,
ન આકબત કેરી વાટ સંવારી, ન ખાયા ન પીયા ન કીયા રાજ,
બખીલ કમાવે ઓર ધુતારે ખાવે, ઉસકે નસીબ વએ હુઆ પથર,
લેખે વેલા વએ પુછાએસી એ સુણ ખરચો, કીય અહમક

હોતા હએ સુન કર. (૩૭)

જીસકા હાથ ન હોવે ગુશાદ, એ લલા ઉસથી કે જીસકા

દીલ ન હોવે કુશાદ,

હાથ તંગથી કોઇ શાદ ન હોવે, જીસકા સીના તંગ

સો આપ ન હોવે શાદ;

આપ દીલ શાદ કરજીએથી, પર દીલ શાદ કરના હએ લલા,
દીલ કુશાદ કરો સખ દીલ મનાઓ, કે સખ દીલ મને

હએ આપ અદલાહ. (૩૮)

જીસ કીસીકા હાથ તંગ હોવે, ઉસકા સીના ખી હોવે તંગ,
કે દીલ ઉસે ગુસ્તા બોહોત ભરા રહે, સખ સાથ વએ કરે જંગ;

તો દુનીઆ લોકુસે હએ લડતા, લાલચ ઘણી હએ તંગ હસ્ત,
ઉસે દોલત બડી ઓર દીલ કુશાદ, જે દુનીયાનાં કુછ બુજે વસ્ત. (૩૯)

બખીલ કુછ ન ખએર પાએશી, પાએશી ગજબ ઇલાહી,
રાહ ખુશાએકે કુછ ના ખરચ્યા, ઉમર સારી દુનીયા જમાઈ,

હધયાતીમે રખ નહી પીછાના, દુનીયાસે મર કર પાયા આઝાબ,
મહિલા ફરમાવે ચેતો લાઈ, કરો સખાવત કામ મરાખ. (૪૦)

(૬) બચાને લાલચ.

છસે લાલચ ઘણી, સો ન સતોખે કીસી હાલ,
ખોહોત દોલત એતી પાવે, જે સારી દુનીઆકા બી પાવે માલ;
તો બી લાલચીકી આંખા નહી ભરે, ભરનેકા નહી હુએ સુલ,
ઉસકી આંખા તખ ભરે, જખ પરે ઘોરકી ધુલ. (૪૧)

મરદકી ખુઆરી લાલચસેથી, કે લાલચી હુએ નીત ભીખારી,
કે લાલચસે વો ઇજજત જાવે, આવે ઉસે ખહોત ખુઆરી;
લાલચીકી કોઇ ખાત ન માને, સખ જાને ઉસે હીણા,
સાત પીડીકા નામ દુખાવે, ભઠ પડા ઉસકા છણા. (૪૨)

લાલચીકી લાલચ જાણે, કે લાલચીકું કરે હુએ કતલ,
કે આપ હાથ આપ હલકા હોવે, ખોવે દુનીઆ દીન લાલચ બદલ;
કે વ્યાજ લાલચ પઇસા આરકું દેવે, જે વએ ફેર ના દેવે
તો દુનીઆ ગઈ,

જો લડે તો જીવ બી જાવે, આર આકબત બી ડિને ખોઈ સહી. (૪૩)

મનકા દુખડા લાલચ હુએ, ઉસ મન કલી ન હોવે સુખ,
જો લુકમાન હકીમ આકર ઇલાજ કરે, તો બી ન જાએસી દુઃખ;
મનકા દુઃખડા ચેહ હુએ, જો ખોહોત મોહોખત દુનીઆ બડાઈ,
ઇસકા દાર લાલચ સરણી, સો પીર કામલથી એ પીડા જાવે ભાઈ. (૪૪)

હલકા હોવે લાલચી, પણ વએ તો નહી જાણે ચે ખાત,
લાલચ ઉસે હલકા કરે, કે ધંધા કરાવે દીન આર રાત;
ઇસ દુનીઆ ધંધે ખુડાહ હુઆ, તો બી દુનીઆ ન આઈ કુછ હાથ,
અખ ચેત ધંધા અએસા કર લે, જે તું ઉઠ ચલે તો

આવે તેરે સાથ. (૪૫)

તીન રાખ હલાક કરનહારી, છસ મીને વએ આઈ,
વએ તો ખોહોત હલાક હુઆ, આકબત ડિને ગમાઈ;
એક બખીલી આર લોભ ધણેશ, આર નેક અમલથી જાણે,
ઉસકું તો સહી કુખા જાણે એ બનેકું નહી જાણે. (૪૬)

જો કોઈ કીસે દેવે, ઉસકી વચ્ચે બોહોત કરે વખાણુ,
જો ઓર લેનેકું વખાણુ કરે, તો ઉસકું તું લાલચી પીછાણુ:
જો કોઈ કુછ દેવે, તો શુકર અદસાહ આગળ કરીએ,
બન્દે આગલ ન વખાણીએ, લાલચ મન ન ધરીએ. (૪૭)

દુનીઆદાર સખ મન દુઃખી, આખદ એ હુએ જો લાલચ છોટા,
દીલકા વહાણુ તુફાન હુએ લાગા, કીનારે તરફ મોહોરા મોડા;
જીને કીનારા પકડા ખડા, ઓર છોડા સખ લોભ જ'જલ,
ઉસ મન દુઃખ કબી ન આવે, પલ પલ અદસા હોવે ખુશદાસ. (૪૮)

લાલચ લોભ બખીલી છોટા, કરો બંદગી સખાવત કામ,
ખુરા અમલ તો નામ હુખાવે, નેક અમલથી રહેવે નેક નામ;
નેકી સો પહેજાન ખુદકી, કે સખ દીન મીને હુએ હક મુખદાન,
એ સમજ સખસે મુરવત કરો, તો તુમસે રાજ રહેવે
આપ રહેમાન. (૪૯)

(૭) દાસ્તાન મનકા.

આપ મનકા કહયા ન કરીએ, તો બોહોત રાહતજ હોવે,
અએસા કામ જો કોઈ કરે, સો અપની બલા ખોવે;
કે મન તો લડાઈ ને સખતી ચાવે, જો ન કરે તો મુખમું સોવે,
બડા નફા તો એ હુઆ, ઓર ખુદા ઉસ ઉપર મોહોવે. (૫૦)

તુજ મન હુએ અલીમાન ધણા, મન તેરા 'ઉસ પીછે જાય,
અલીમાન શએતાન દોએ દુરીજન, તેરે મનકું બોહોત દોડાએ;
જો અપણી ભલાઈ ચાહો, તો મન અલીમાન છોડી બએઠો,
રખસે ડરો ખુરા કામ ન કરો, તો જન્નત મીને સહી પએઠો. (૫૧)

જખ મન તેરા ગરદન ચડે, ઓર જીયું ચાહે તીયું દોડાએ,
જખ તુજ ઉપર ઉને જોર કીઆ, તખ તું ઉસકું હકસેથી ડરાએ;
કહો એ મન મેરા એ રાજખી તેરા, જખ તક ઈસ દુનીઆ વાસા,
કાલ મર જએસી માર ખાએસી, બેહોસ્તથી જએસી નીરાસા. (૫૨)

દુશમનકે જે તાપે હોવે, આખરત સહી હોવે હલાક,
ઇસ મનકા કહયા જે તું માને, તો તુજે હલાક કરે એ નાપાક,
એ મન દુશમન હએ ઇસ મત ના ચાલો, ચલો જીયું

હએ હુકમ રખ,

તો દુનીઆ દીન સખ ભલી હએ, તુમસે ભાગે ખુરી બલા સખ. (૫૩)
અકલમંદ દુશમન બી ભલા ઉસથી, જે દારત હોવે અણસમજ,
કે અણસમજ દારતથી, બોહોત આઝાર પહોંચે તુજ;
મનવા તેરા તું દેરત જાણે, પણ એ હએ અણસમજ

નહી ઇસે બુધ,

વએ કામ કરસી તું પરતાએસી, ચેત સંભાળ તું અપણી શુદ્ધ. (૫૪)
દુશમનકું બદલા દેતે દીલ કરે હએ, તો તું ફતેહ

અપની હએ ગમાવે,

દુશમન કરે સો તું સેહેવે બદલા ન દેવે, તો દુશમન

તુજ ઉપર ફતેહ પાવે;

યે મન તેરા દુશમન હએ, તુજે જીયું ચાહતા તીયું હએ દાગતા,
તું બદલા દેતે કરતા હએ દીલ, વએ દમ દમ અફકી ફતેહ પાતા. (૫૫)
આપ નફસથી જે કોઈ ભાગે, લોભ લાલચ ઉસથી જાએ,
કે વએ તો સોવે આરામસે, ઓર વએ કબી દાખ ન પાએ;
છોટા ભાઈ લોભ લાલચ, ઓર છોટા સખ મનકા ચાપા,
તો રખ ફરમાવે કે ઉસ બંદેકું, મએ દઉંગા જન્નતુલ મેવા. (૫૬)
ભાગશા તેરા તુજ નફસસે, સો નફા તુજ બદલે અદકા,
ઉસથી તું આપ બચા કર ભાગે, તો તુજે ન લાગે જખમ ઉસકા;
વાધથી ભાગા ને તન બચાયા, તો દુનીઆએ

દાએ દીન કરસી કરાર,

તીયું આપ નફસથી જે કોઈ ભાગા, ઉને અપની બેડી ઉતારી પાર. (૫૭)
એલમ ઉપર જીને અમલ કીઆ, વએ પાયા અનત ભલાઈ,
કીસી ભલાઈકું વએ નાહી પોહાચા, જીને આપ મન અમલ ચલાઈ;
જે એલમસે થી અંધા હુઆ, ઓર આપ મન કીઆ અજુઆ,
કે જીયું મન ચલાવે તીયું ચાલે, મન લે વાંહા ડાલે

જાંહા હોવે કુઆ. (૫૮)

તો નસીહત દુશમનકી મત સુનો, ભાગો ઉસથી નીત દુર,
દુશમન જે કુછ નસીહત કરે, સો સમજે કે હએ મકર ભરપુર;

તો ઇસ મનકા કહયા ન કરો, એ હએ તુમારા દુશમન,
 ઇસ દુશમનકું આપ વશ રાખો, તો આરામ પાઓ આખરત દીન. (૫૯)
 ઝાહાદ કરના કાફરસેંથી, એ કલામમેં હુકમ હએ રખકા,
 તો બડા કાફર હએ નકસ અમારા, સહી બુજે બદે સખકા;
 તો જીસ બન્દેને નફસકું મારા, ઉને ફતેહ પાઘ દોનું જહાન,
 જો કોઈ તાએ મનકે રહયા, તો દોનું જાંહાનમેં હુઆ પશમાન. (૬૦)

(૮) શરમ, હલીમી, નમણી, મીઠી જુખાન.

તેઆઈ ઇમાનકી શરમ હએ, બક્રાદારી તેઆઈ આર,
 આર તેઆઈ સખાવત જાઓ, એ તીનુસે ઇમાન બએઠા ઠોર;
 જો શરમ થોડી તો ઇમાન ઝોછા, એસેહી લેખે લેખા,
 પણ તીનું લછન જીસ તીને નહી, તો ઇમાન ઉને કયા દેખા ? (૬૧)
 શરમ મરદકા છતર હએ, જો અયબ ઉસ મરદકા ઢાંકે,
 ઉસકા અયબ કોઈ ના કહેવે, જો શરમ કરે વએ આપે;
 જો ખુરા અમલ કરત શરમાયા, આર પરતાયા અપને જાઓ,
 તો ઉસકે અયબ પર પરદા, ઉસકે શરમને કીઆ. (૬૨)
 હલીમી મરદકી, ઉસ મરદકા સહી ચાર હએ,
 કંઠ વેળામાંહે હલીમી, ઉસકી મદદગાર હએ;
 જા જાલમ હાથ જો કોઈ પડે, આર નરમીસં આત આંખે,
 તો જાલમ હાથથી વએ છોટકા પાવે, હલીમી ઉસકી શરમ રાખે. (૬૩)
 મરદકા જમાલ હલીમીસેંથી, હોવે રઝાશાન ઉજાલા,
 જો કોઈ ઉસકું દેખે, સો આપ જીવ હોવે ખુશહાલા;
 નરમી નેકી જો ઉસમે આઈ, તીસથી ખુબી દીસે સખકી નજર,
 જાલમ જએસા દેવ દીસે, જો હોવે સુરત ચાંદ બદર. (૬૪)
 જો સખું સાથે નમી ચાલે, ને ઉતમ ઠામ બીઠાવે,
 સખથી આપ નીચા બએડે, તો બહોત બડાઈ પાવે;
 નમી ચાલે સો બડાઈ પાવે, નમણી સખકું પીયારી,
 ત્રાણુ પલે જો હોવે નમે, ઉસે લેવે દુનીઆ સારી. (૬૫)

મરદકા મરતબા બુલંદ હોવે, જો કરે વચ્ચે બહોત નમણી,
 જો હાથ પર સલામકું નમે, ઉસે કહેવે બાંહા જમણી;
 પર નમેસેં એ બાંહાં હુઈ પીયારી, બાણે નયામત બીચ એસે ઘટી,
 જો પર નમેં સો નયામત પાવે, આપ મન બકાઈ ન રાખે રતી. (૬૬)
 બોહોત ઉમરોહો ઉસકી હોવે, એસ દીલ સખતી હોવે થાડી,
 નકી ઉમરોહો ઉસકી રહેવે, અને સખતી કરની છાડી;
 સખતી છોડો નરમી કરો, જએસા નરમ હએ રેશમ હીર,
 તો મુંજથી રેશમ બહોત કહેરસી, એસ પટંતરે સમજો વીર. (૬૭)
 કોમલ દીલ અપનેકું રખના, એયું કોમલ હરીઆલી કવલા ઘાસ,
 ગરદનકશ કઠીન નહી હોના, એયું ઝાડ બડે બન ઘાસ;
 જખ હોતા તુફાન જોરકા, તખ તરે સખત ગીર ગીર જખ,
 કોમલ ઘાસ ખુશ લેહેરાં લેવે; પવન ઉસે ન શકે ગીરાઈ. (૬૮)
 કોમલ દીલ તો અયસા રખના, જયસા કોમલ મરકા તુપ,
 એસ નીયામતમેં તુપ હએ મીલતા, ઉસમેં

લીજજત હોતી હએ અનુપ;

એયું 'બાણેમે' ધી લજજત દેતા, તીયું કોમલતાસેં લજજત

પાવે તન મન,

જો સંગદીલી હો સખતી કરતા, ઉસીકે બહોત હોવે દુશમન. (૬૯)
 કલામથી નરમીસેંથી દીલ હએ આછા, કચેદમેં આતા એયું

હીર નરમ બંધનકું આછા,

તીયું નરમ કલામસેં, હએ દીલ બંધાતા;
 મુલકકા બાદશાહ જો ચાહાવે, તો રઘયતકા હાથ પાંઉ બાંધે ગરદન,
 પણ દીલકું ના બાંધ શકે, દીલ સો બાંધે જો બોલે

મીઠા નરમ બચન. (૭૦)

નરમ કર લાઇ બોલી અપની, તો તુજે દોસ્ત કર બુજે સખ.
 નરમ બોલના વએ કો શીખે, એસ ઉપર કરમ કરે આપ રખ;
 નરમ બોલે સો સખ મન ખારા, એ ફરમાયા હઝરત શાહ,
 જો હએ હીઘાયત કરનેવાલા, હકીકત અને બતાઈ શાહ. (૭૧)
 નરમી કરીએ સખ બલકતસે, તો સખ હોવે તેરે દોસ્તદાર,
 પણ આપ કોમકી દોસ્તી લલી, એયુંસે મીલના હએ હર ખાર;
 ખેશ કબોમ કબીલા અપના, દોસ્તી લલી એર સંગાત,
 તો નીત નરમી કરો ઉનસે, એયુંસે મીલના હએ દીન આર રાત. (૭૨)

જે હુઆ મીઠા બોલા, ઉને ન્યામત બી પાધ,
મીઠી જલ તો ઉસકી હોવે, જે હોવે મક્યુલ ઇલાહી;
સખું સાથે જે મીઠા બોલે, તો ખલકત દીલ પતીજે,
તો સખ દીલ લીતર હુએ કીલતાર, સો હક મુખહાન ઉસથી રીજે. (૭૩)
જલ મીઠી હુએ પુંજ તેરી, હોવે સહી સખ બાજર,
કે મીઠી જલથી અઢકા હોવે, વેપારીકા વેપાર;
દુનીયા બાજરમેં મીઠા બોલો, તો સખ દીલ તેરે હાથ આવે,
તો સખ દીલ મીને વસે સાહેબ રાજ, ઉસકું તું સહી પાવે. (૭૪)
જે મુરવત અઢકી ચાહાવે, તો સમકી ખડાઇ રાખે,
નમી ચાલે ને મીઠા બોલે, નરમીસે ખાત આંખે;
સખ કીસીકું મોટા જાને, આપ હોવે નીમાણા,
તો નેક ખસલત ઉસ મીને આધ, સત ધરમ ઉને પીછાના. (૭૫)

(૬) દાસ્તાન જાહેલુંકા ઓર બેવકુરીકા.

જાહેલુંકી કીરીયા સો અઢકી કરે, ઉનકું ગુમરાહી,
વએ આપ બી કુખા ઓર સાથી કુખાવે, જનકું ઉને
કીરીયા રીખાઈ;
જાહેલ હલાલકું હરામ કહેવે, ઓર પાકકું કહેવે નાપાક,
એસી રીત કીરીયા કરે, જે આપકા દીન મીઠાવે ખાક. (૭૬)
જાહેલ વએ જસે ઇલમ નાહી, ઉસકા હુએ પરદા ચુપ રહેને માંહી,
જે બોલે નહી તે હુએ જાહેલ, પણ ઉસકી જાહેલી
કોઇ જાણે નાહી;
જાહેલ વએ જસે નહી મઆરફત, બીન પીછાનેકી
વએ કહેવે ખાત,
તખ લીખને વાલે ફીરસ્તે લીખે, કે મઆરફત નહી ઇસકી ખાત. (૭૭)
અકલમંદ લડકા ભલા ઉસથી, કે જે જાહેલ હોવે બુહુડા,
કે અકલમંદ લડકા ફરીયા પાર જાવે, જાહેલ બુહુડા સો સહી કુખા;

અક્લમંદ વએ જાસે મઆરફત હોવે, જાહેલ વએ
 જાસે નહી પેહેજાન,
 રખ દરગાહમેં બડા નહી માલ ઝાર ઉમરો હો,
 વાંદાં બડા વએ જે હોવે મુજન. (૬૮)
 જાસ મુલકકા બાદશાહ આહમક હોવે, વએ મુલક શીતાબી જાએ,
 કોઈ છીન લેવે યા ઉજડ હોવે, હર તરેહસે બદી દીખાએ;
 તુજ ઘટમેં તું હએ બાદશાહ, આહમક હએ
 જે માને મનકા કહયા,
 તો પાપ લોભ આવ તુજ ઘટ બએઠે, તો એ મુલક
 તેરે હાથથી ગયા. (૬૯)

સાચી બાત નસીહત સુનતે, જે તું આપ મન ગુસ્સા ખાવે,
 તો તેરા ગુસ્સા તું જાણ, કે તુજ ઉપર બુરાઈ લાવે;
 સાચા મુઘા જે કોઈ કહેવે, તો ગુસ્સા ન કરીએ અપણે મન,
 સાચી બાત સુનતે જે તું ગુસ્સા ખાવે, તો તું હએ
 અપને જીવકા દુશમન. (૮૦)

જે ઉંઘા સમજે ને ઉંઘા ખીચારે, જે કુચ્છ ડિને સુનીઆ,
 તો મોતકી કડવાઈ ભર ઉમર ચાખી, સહી ખીચ ધસ દુનીઆ;
 જે કોઈ બાત ડિસે ભલી કહેવે, તો વએ જાણે કે
 યે હએ બુરી બાત,
 ભલીકું બી બુરી જાણે, આપ દીલ કુટે યું દીન રાત. (૮૧)
 રેજલુંકી દોલત જાણા, કે હએ આફત લોકું ઉપર.
 કે રેજલા શીર પર હાકમ હોવે, ડિસથી ભલા શીર પર ડુંગર;
 કે ડુંગરકું તો બોજ ધણેરા, ડિસ નીચે મરીએ કોઈ ન જાણે,
 કે રેજલેકું બોજ નહી, સખ આગલ ફઝીહત કરે રજાણે. (૮૨)
 હાકમ હોણેકી મસ્તી બડી, શરાબ પીએસે હએ અફકી,
 શરાબ પીએ બુરા કામ મુજે, તએસી બુદ્ધ બી હોવે ડિસકી;
 મઘ પીએ મતવાલા હોવે, ન પીછાને આપ ગુન ઝાર જઆન,
 નીચ હાકમ હુઆ આપ જઆન ફઠે, ડિસકા અગુઆ

હુઆ શયતાન. (૮૩)

જે બાતુનસે તુજે રાજ કરે, ડિને તુજસે બડા દગા કીઆ!
 એક જાહેલ કસણી કરતા થા, શયતાન આવ સલામ રખકા દીઆ;

સાથ ગધ્વા લાયા થા કે ચલો મએરાજ, યે ભેજી હએ સવારી,
વો રાજી હો ચડા સારા શહેર ફીરાયા, ખાતન રાજી

હોનેકી યે ખુઆરી. (૮૪)

જાહેલ તું મત હોના ભાઇ, જાહેલકું કુંછ નહી નફા લલાઇ,
વએ ના દુનીયામે ઇજજત પાવે, ન આકબતમે કોઈ ઉસકા સખાઇ;
જે ચાઓ ખુબી દોતું જહાનકી, તો સુનો ઇલમ એક ધ્યાન,
નીત નીત મીલો જા ઇલમ મજલસમે, અસથી પાઓ

ઇલમ ઇરફાન. (૮૫)

(૧૦) દર ખયાન ખુબીએ એલમકે

ફરમાતા હએ.

સરદાર ઉમ્મતકા વહી, જે એ દીન મસલા ઝંતે,
હકકી રાહ ખલકતકું ખતાવે, સાચ જુઠું જુદા પીછાને;
ટાલે મીને બડા વએ, અસે એલમ દીન સખ આયા,
વએ તો ટાલેકા ગાવાલ જાનો, અસે ઇલમ નહી સો ઢાર ગણાયા. (૮૬)

દીન મીને રખના પડે, જે આલમ સખ મર જાએ,
સમંદર મીને હએ બેડી, સો મલાહ બીન કોન લગાએ;
કીતાબ ભેજ્યા રખને, આલમ કરે બીચાર,
જે મુરખ હાથ માણક પડે, તો ખોતે ન લાગે વાર. (૮૭)

ઇલમ જાવે જે મર જાએ, જે કોઈ હએ એલમ પડા,
મુશકીલ નહી જે હએ સમજણહારે, ફેર પડે કરે ઇલમકું ખડા;
પણ અસ શીને ગીનાન વએ ના હોવે, તો મુશકીલ

કોણ કરે ઇલમ વીચાર,
તો સમજે મુખ પાઠ વીદ્યાથી એ લલા,

અસકે શીને ગીનાન દીયા કીલતાર. (૮૮)

આલમ મરતલા બહેલ ઉપર, જ્યુ' ચાંદ બદરને સહુ તારે,
પુરે ચાંદ સલ તારે છોરે, દેખો તએસા કરે શુમારે;
આલમ જએસા તારે ફરીયા, આપ લંગે ઓર સાથી લંગાવે,
બહેલ પથ્થર ફરીઆ પએઠા, વએ આપ કુએ ઓર

સાથી સખ કુઆવે. (૮૯)
નખીજકે મુખકી ખાત, જે કોઈ કરે બયાન,
નખીજકા તો વએ સહી, હોતા હએ અઝીઝ જન;
નખીજકી ખાત સો હદીસ રવાયત, જે કરે સો હએ ખાસા,
નખીજકે ફરજ'દકું નીત માનો, તો તમકું શકાયતકી

ખડી હએ આશા. (૯૦)
કુરાન પડે દીલ રોશન હોવે, મહિમીન દીલ બહોત હોવે સુખ,
બહોત કુરાન પડે તો લાલચ ઘટે, કે લાલચ દીલકું બડા હએ દુઃખ;
કુરાન પડો જે પડતા જનો, નહી તો સુનો રખકા કલામ,
સુનના બી જે ના પાઓ કીસીસે, તો હરદમ લીઓ

ખુદાએ રસુલકા નામ. (૯૧)
કલામ ખુદાએકા હએ દીલકી દાર, કલામ પડેસે

દીલ સહી હોવે ચંગા,
દીલ રોશન હોવે તુર તુરાની, જે પહેલે ગુનાહ સીઆહીસે રંગા;
ભાઇ સખ દરદકી દાર લીખી, પણ દીલકે દરદકી દાર હએ ચેહ,
કલામ ખુદાએકા યાદ કરે નીત પડો, જ્યુ' તુમ

દીલ વસે રખકા નેહ. (૯૨)
જે પડો સો યાદજ રાખો, કીતાબ લીખ્યા સો રહ્યા બીચ કીતાબ,
જખ પુછને વાલા પુછે, તખ જસે હોવે યાદ સો દેવે જવાબ;
યાદ વએ જે તુમ દીલ વસે, જલકા બોલના સખ ભુલ જએસી,
જસ દીલ ઇમાન સો છુટે, બીન દીલ જલ ઇમાન

સો દોઝખ પાએસી. (૯૩)
આલમ ગુનાહ છોટા કરે, તો લીખા જએ મોટા,
આલમ ઓરકું રાહ બતાવે, આપ કીયું કીઆ કામ બોટા;
ગીનાનીકું ડર બહોત ચાહીએ, કે ગુનાહ ન કરે એક તીલ ભાર,
કે આલમ જએસા દુધ ખાસા, ઉસે બીગડતે ન લાગે વાર. (૯૪)

આલમ આપ એલમ વખાણે, ઓર એલમ ઉપર કરે બડાધ,
તો ઉને આપ એલમકું અયખ લગાયા, ઉસકી કુછ ના હોવે બડાધ;

સુધ ગીનાની જો બોહોત કુછ જાને, સો જાને કે
થોડા હોયે મુજ એલમ,
તો દોનું જાહાનમેં આપ રહેમાન, ખુજો રાખે ઉસકી શરમ. (૮૫)
આપ મશહુર હોનેકે કપડે પહેને, ચોર બડી બડી બાંધે પાગા,
પાગકે પીછે શમલા છોડે, ચોર ખુશ કર બનાવે આંગા;
કોઇ રંગ ફકીરી કપડા પહેને, આપ ભેખ સારા કીઆ તયસા,
એ સબથી મન અલીમાન બડે, કે મંચે હુઆ હુ અયસા. (૮૬)
બડાઇ કરની મન્દકી, કે એલમસે ગાજે આપ,
એ લલા હોયે ઇસથી, જો કહેવે કે અયસા બડા થા મેરા આપ;
પણ ખુબી એલમ જીસ મીને આઇ, માહાદીન વહી કરસી ખલાસ,
મા, આપ, લાઇ સખ લાગ જાએ, જોડે, છોડે કોઇ
ન આવે પાસ. (૮૭)

તકવા આલમ કેરા રહેમત ઇલાહી, સો ગીનાની હોકર કરે કીરીયા,
ચોર જો ઉસથી શીખે શુધ મારગ ચાલે, કે આલમ તો
હોયે એલમકા ફરીયા;
જાએસા વાટકા ભેદ, શુધ મારગ દેખી વચે ચાલે ચલાવે,
તો લલા ગીનાની વચે, જો આપ પાલે ચોર સબકું પલાવે. (૮૮)
બડકી મજલસ કોર હોયે, ખુજો ઉસ ઠામકે કલામકું,
કે ઉસ ઠામકી ખાત વાંહી રહેવે, ન પોહોંચે ખલકત આમકું;
બડકી મજલસમેં જો ખાત હોવે, સો ના કહીએ ફીર ખાહાર,
એ નસીહત યાદજ રાખો, ફરમાયા સાહેબે એસરાર. (૮૯)
જો હોવે સખ એલમમેં કામલ, તો ખીન પીછાને ના કહેવે ખાત,
અપના ભેદ કીસે ના કહેના, જો ખુદાને કમીલ કીતી હોયે જાત;
એ નસીહત સુણો યાદજ રાખો, અપના ભેદ કીસે ન કહેના,
ભેદ જીસ હીરા માણક અમુલખ, સો મુરખ હાથ નહી દેના. (૧૦૦)
એક નુકતા મચારફત કેરા, ઉસકું કોઇ ન પોહોંચે અમલ,
જો પીછાનીયા ઉસ નુકતેકું, ઉસકે ઇમાનમેં કબી

ન હોએસી ખલલ;

ખીન પીછાને જુલા કહેવે, હર હોયે આગ હર હોયે પશ્ચર

હર હોયે પાની,

ચંદર મુરજ મુરત માણસ, ખીન પીછાને સખ કહે કાહાણી. (૧૦૧)

એક નુકતા જે મઆરફત કેરા. મુરશીદ જસકું બતલાવે,
 સો વાસલ હોવે જાત હકમે, અસલ અપનેકું પાવે;
 અને દીલસે ખોયા ઈસ નુકતેકું, ઉને ખોયા અપને રખકું,
 થેહ સુનો સમજે હરદમ ખીચારો, મહિલા ફરમાતા હએ સખકું. (૧૦૨)
 મરતખા એલમ કેરા, સખ હુન્નર ઉપર હએ આલા,
 કે એલમસે તો રખ પહેછાના, અને અપના દીલ ઉબલા;
 આર હુન્નર કમાઇ સખ ફના હોવે, પહેછાન ખુદાકી રહેવે બાકી,
 એ મુલ્કો સમજે યાદજ રાખો, ફરમાયા કોસરે સાકી. (૧૦૩)
 જે જે હુન્નર દુનીયા કેરા, સો આખર સખ હે ખાતલ,
 હક ખીના જે આર હુન્નર હએ, ઉસકા દીલસે હોના કાતલ;
 ખુદા વાહેદ લા શરીફ હએ, મહમદ નખી હએ ખુદાકા રસુલ,
 નુર ઝહુર સખ ઉસકા દીસતા, જે સમજ્યા સો હુઆ મકબુલ. (૧૦૪)
 એલમ બાદશાહી અને પાઇ, સદા રહેસી નહી આવે ઉસે ખુદ,
 આર મતા સખ લુટી જાવે, એલમ મતા ન શકે કોઇ લુટ;
 જે દાલત દુનીયા તું પાયસી, સો છોડ જાયસી દુનીયા કામ,
 એલમ દાલત તુજ સંગ આયસી, ઉસથી પાયસી જન્નત મુકામ. (૧૦૫)
 સખ ચીજકું એક મરતખા કામલ હએ, જસકું કહીએ પુરા પુર.
 એલમ મરતખા પુરો તખ હોવે, જખ હલીમીકા ઉપર ખરસે નુર;
 આલમકું જે હલીમી આઈ, તો ઉસકા એલમ હુઆ તમામ,
 કે જે પુછે ઉસે થેહી દીન બતાવે, હલીમી ખીના ન હોવે કામ. (૧૦૬)
 એલમ મજલસમે અયસા મીલના, જયું શકર મીલતી

હએ સંગ દુધ,
 જખ એલમમેં હીલ મીલ જાવે, તખ પાવે દીલકા મકશુદ;
 મન અરફકા ભેદ એલમમેં, સો પીર કામલસે પાવે,
 જે રેઝન દીન મીલો એલમ મજલસમે, તો ભેદ

મુરશીદ બતલાવે. (૧૦૭)
 એલમકી મજલસ તો અયસી લાઇ, જએસી હએ

બહેસ્ત કેરી વાડી,
 જે દુનીયા માંહે બહેસ્ત દેખના ચાહો, તો એલમ મજલસ

એકો દહાડી;
 બહેસ્ત તો હએ જાગે પાકુંકી, બહેસ્ત ચાહો તો રાખો પાકી,
 ખીના એલમ પાક કીયું હોયસી, એ ફરમાયા કોશરે સાકી. (૧૦૮)

એલમ મરતબા ફરીઆ જયસા, જસકા વાર ન પાર,
બહોત ઘેરેરા હુએ બેહુદ ઉડા, ઉસમેં ચીઝા અનત અપાર;
જે કોઈ ઉસમેં ગોથા ખાવે, આર આપ ફનાહ હો જાય,
સોહી અમુલક સાંહી અપના, માતી ઉપર ટ્યાય. (૧૦૯)

(૧૧) દાસ્તાન જુલમકા.

જુલમકે અન્વેરેસેંથી ભુજે, ઇમાનખી હોય અન્વેરા,
જુલમ કરના છોડા ભાઈ, તો રોશન હોવે ઇમાન તેરા;
જુલમ આર ઉપર કરે, કે ગુનાહ કરે જુલમ ઉપર આપ,
તો દોનું જુલમસેંથી જાણો, ઘટે તેરે ઇમાનકા પ્રતાપ. (૧૧૦)
જુલમ મરદકા ઉસ મરદકું અયસા ડલે, જો ફીર કર
ઉઠના હોવે મુશકીલ,

તરવારકા મારા ચંગા હોવે, ન હોવે ચંગા જસકું
મારે ઉસકા અમલ;
આગ જાલે વાઘ મારે તુરી ડલે, આર હાથી જસ ઉપર દાંત દીઆ,
એ સખ જખમ ચંગા હોવે, ન હોવે ચંગા જસકું મારે
ઉસકા કીયા. (૧૧૧)

જાલમકી ઉમરોહોકા સાહયા છોડા, બોહોત દીન નહી વએ ઠેહરસી;
જુલમ કામ જન કીયા, મજલુમથી વય આગલ મરસી;
જુલમસેંથી જાલમકા ઘર, દેખો બોહોત દીન સો ના વસે,
મજલુમથી વએ આગલ મરે, મજલુમ બએઠા ઉસ ઉપર હસે. (૧૧૨)
જુલમ કરતે ડરો ભાઈ, જુલમસેંથી ન જતા કોઈ,
જસ ઉપર જુલમ વએ તો ઠેહરસી, જો હએ

જાલમ પહેલા મરે સોઈ;
જસ કીસી ઉપર જુલમ હોવે, ખાલક ઉસકી દેવે દાદ,
હક કીસીકા જયા ન જાયસી, રખ સખકી સુણે ફરીઆદ. (૧૧૩)
જુલમ જાલમકા ઉસ જાલમકું, ખેંચ લે ચલે હલાકી તરફ,
જુલમથી વએ હલાક હોવે, એ સહી કર માનો શાહકા હરફ;

ભાઈ અઢલ ચાલો જુલમ છોડો, પર દુઃખ દેનેસે આપ તન વાર,
પર દુઃખ દેવે સો આપ દુઃખ પાવે, એ ફરમાયા

શાહા દુલ દુલ અસવાર. (૧૧૪)

જુલમથી આખર યુરાધ હોવે, જલમ કુછ ન પાએસી ખયર,
કે જલમ ઉપર હએ દયાનત ખુદાએકી, ઉસ ઉપર

ન હોતી હે રખકી મહેર;

જે બીજ બોવે સો ફલ પાવે, આંમ બોવે તો ફલે આંમ,
અંમલી બોવે તો અંમલી ફલે, જે અમલ કરે સો આવે કામ. (૧૧૫)

જલમકું તો આઝાખ ચે હએ, જે જલમ શીતાબી મરે,
ફનીઆ 'શીતાબી છોડ જાવે, જસ કારણ વએ જુલમ કરે;
હાથ ધસંતા જલમ જાવે, કે હાય મેં 'કાયકું' જુલમ કીયા,
જસ કારણ કીયા સો છોડ જાતા હું, અખ તો

દુઃખ પાએસી મેરા જયા. (૧૧૬)

યુરા હએ વએ આદમી, કે જસસેં ડરતે હે સખ

આદમી આપ મન,
કે ભલા જુરા સભ ઉસથી ડરે, જસકા હોવે જુલમ લંછન;
જસસેં સખ ડરે વએ યુરા કીલાવે, કે વએ તો

ખુદાએસું નહી ડરતા,

તો જસસેં સખ ડરે સો હએ યુરા, અયસા કામ કાયકું કરતા. (૧૧૭)

નજદીક ન રહેના ડગન લોકાંકે, કે જીનુને યુરા કસખ લીઆ,
ઝીઆન કરે ઉનું પાસે રહેના, જે રહયા ઉસકું ઝીઆન કીઆ;
રહીએ નેક પાડોશ દેખી, કે ગુનાહ ન કરે રખકા ન આદમકા,
કે ગુનાહગાર પાડોશ હએ ભલા, આતી છોડો પાડોશ જાલમકા. (૧૧૮)

જે કઠણ હોવે ને કડવા બોલે, ઉસકી તો બોહો નાપાક,
એસી બોહોસેથી સહી જુએ, કે વએ આખર હોવે હલાક;
કઠણ હોણા ને કડવા કંઠેણા, એસી બોહો ન શીખો ભાઈ,
એ નસીહત યાદજ રાખો, મહિલાને ફરમાઈ. (૧૧૯)

ખાલેકી કડવાઈ ખરાઈ દેખો, જએસી મન ન ભાવે,
એ તો ભલી હએ ઉસ ખરાઈસેથી, જે ખરાઈ બોલનેમે આવે;
એ સુણા સીખો યાદજ રાખો, બોલનેસે ન કરો કીસીકા દીલ ખરા,
ફનીઆમે વોહી તોફીક પાયા, જે મીઠા બોલા ન બોલા કડવા ખરા. (૧૨૦)

હલકા કરનહાર મરદકું, સહી હે ઉરકે દીલકી સખી જન,
જે કોઈ સખ સાથે સખતી કરે, તો ડિસ સાથે બી સખ

સખતી કરે પીછાન;

તો જસ સાથે સખ સખતી કરે, વએ તો આખર હલાક હોવે સહી,
તો સખતી કીસી સંગ ન કરીએ, એ ખાસી નસીહત

મહિલાને કહી. (૧૨૧)

(૧૨) ખુબીએ અદલકા બયાન.

મુલક બાદશાહી કાયમ રહેવે, જે અદલ કરે મુલતાન,
જે બાદશાહને અદલ છોડ, તો બાદશાહી હુધ વએરાન;
અદલસેથી ગરીબી વસે, સુનો ભાઈ ધરબારી,
અદલસેથી થોડી ઘણી, વસે દુનીઆ સારી. (૧૨૨)

ડિસ બાદશાહકી દોલત પાથે, જે અદલ ચલણી ચાલા,
જસ બાદશાહને અદલ છોડ, ઉને આપકા ધર ચાલા;
મુલકકા માલેક તો આપ હએ, સાહેબ સીરજનહાર,
મુલક લે આદલકું દેવે, ઝાલમ હોવે ખાઆર. (૧૨૩)

આદલ બાદશાહકા સાહયા અયસા, જયસા સાહયા હએ રખકા;
કે આદલકે સાહયે નીચે આરામ પાવે, ખલકતકે દીલ સખકા;
ઈસ કાયા નગરીમેં બાદશાહી તેરી, આપ ઉપર કર અદલ સાહયા.
હજાલ હરામ જે પહેછાન ચલસી, તો આરામ પાયસી તેરી કાયા. (૧૨૪)

આદલ સો જે અયસા સમજે, કે ચેહ ખલકત સખ હએ રખકી,
તો કીસીકા દીલ આહુરદા ન કરે, દીલમેં રાખે ખાહુખત સખકી;
જે શયતાની ખતરે ચઉર હએ, સો દીલકે મુલકસે નીકાલે દુર,
તો આબાદ હોવે મુલક ડિસકા, દીલ પર રોશન હોવે રખકા તુર. (૧૨૫)

બાદશાહકા કુલમ ભલા હએ, રઘયતકે પરપેચસેથી.
એક લેખે વએ કુલમ થોડા, રઘયત પરપેચ કરે હોય જેતી;
જલ તેરા હએ બાદશાહ બએઠા, વએ તુજ ઉપર ન કરે આઝાબ,
જે કરે તો ખી ભલા ડિસથી, કે જે પાંચ તુજે મીલકર કરે ખરાબ. (૧૨૬)

હક ખાત મુન કચુલ કરની, થેહ બી હએ દીન નીશાન,
દુશમન કહે યા દોસ્ત કહે, યા કહે કોઈ ઇનશાન;
ડિને તુજે ચોટ હથીઆર ફેંકા, તું આપ હાથ કર હથીઆર સોધ,
હક ખાત મુન કચુલ કર આપ મન લીખ, કહેનહાર

મત દેખ હોવે કોઈ. (૧૨૭)

દીલકું જે સખતી ગફલત સો, પેટ ભર ખાણેસે હય આતી,
પેટ ભર ખાણે ગીનાન ઘટે, ઓર મુઘ બુઘ હએ ઉસકી જાતી;
ભાઈ બીન ખાણે ન જીવે કોઈ, પણ થોડા ખાના કરીએ આદત,
હરામ હોએ ખાણા જે કયસા ખાવે, કે ન કર શકે રખકી ઇઆદત. (૧૨૮)

આનશાહુકા ખાણા હોલ જલાવે, સમજ હોએ સો શીખા,
દીલ તાજ ન હોવે ઉસથી, હોઠ જાણે ખાટા મીઠા તીખા,
હલાલ ખાણેસે દીલ તાજ હોવે, હલાલ ખાણા તો હએ મીઠા,
જીને ખાઇ કમાઇ રોટી હકકી, ડિને અનત સ્વાદ દીઠા. (૧૨૯)

દીલકી રોશની હએ હલાલ ખાણેસે, ચેતો બાઇ કરો આહાર હલાલ,
ઉસકા ઇમાન દીલ દોનું અધેરા, જે કોઈ ખાવે હરામ માલ;
ઈસ ઘટ મીદરમે દીવા દીલ હએ, જે હુઆ અધેરા તો

ઇમાનકી ખોટ,

હુઈ અથેરી નગરી કોઇ કીસે ના મુજે, પાંચ ચોર મીલ કર

હુટે ચોટા ચોટ. (૧૩૦)

જસકું હકને બકાઈ દીતી, દુનીઆકે બોહોત લોક ઉસ્કે તાબે આવે,
તો લાજમે હએ ઉસે ઇનસાફ કરના, જે કીસીકા દીલ નહી દુઃખાવે;
તો ઉસકા મરતખા જીયાદ હોવે, સખ રહેવે ઉસ્કે ફરમાં બરદાર,
ઇનસાફસેથી ઇજ્જત પાવે, એ ફરમાયા શાહે દુલ દુલ અસ્વાર. (૧૩૧)

(૧૩) દર બયાને દુનિઆ.

દુનીઆ ધર માતમકા, જીસે દેખો સો રોતા હએ ઝારોન ઝાર,
ગફલતકા ડા કાનુસે કાઢે; તો મુનો કયસી પડી હએ પુકાર;

કાઠ શીર કરવત ફીરે પથર ઢાંકે, એ દોઝ કયસા કરતે હુએ શોર,
વેહેતે પાનીમે આવાજ કયસા, ઉમરોહો વહી જતી સો

રોતી હુએ ઝોર. (૧૩૨)

ભુલા વએ જે કોઈ દુનીઆ રીજ, જીય પ્યાસા દેખે વેલા ધુપ,
કે જંગલ સારા ભરા હુએ પાની, એ તો ધુલ દીસે હુએ પાની રૂપ;
દુનીઆ સખ ધુલ હુએ, દુનીઆ માલ ગારા વએખી હુએ ધુલ,
ઈસ ધુલકું તું સોના રૂપા માણક દેખે, એ તુમારે દેખનેમે

પડી હુએ ભુલ. (૧૩૩)

પાનીકી પીયાસથી, માલકી પીયાસ જનો હોવે સખત,
માલકી પીયાસ ધડી એક ન બુજે, પાનીકી પીયાસ

હોવે કોઈ વખત;

જસકું પીયાસ માલકી હુધ, ઉને પીયાસમે ખોઈ સારી ઉમર,
કખી નહી પેટ ઉસકા ભરે, જે સખ માલ પાવે જેતા હુએ

દુનીઆ ભીતર. (૧૩૪)

માલ ઉપર કરે બડાઈ, ઝોર સખ દીખાવે ઘોડા હાથી,
એ બડાઈ બાતલ દોઝ દીન, આખર નહી હોએ સગાતી;
જે હક ઉપર કરે બડાઈ, સીધક ઇમાન પર ગાજે,
કુદરથી ઇમાન આછા બુજે, એ બડાઈ નીત ખીરાજે. (૧૩૫)

જે ઘોડ કરે આપ દોલત કારણ, ઝોર ઉમેદ રાખે ગઝેર ખુદા,
તો ઘોડ ઉસકી ગુમરાહ હોવે, મકશુદકું ન પહોંચે વએ કદા;
આશા ન કરો બન્દે કેરી, જે બંદા આશ કરે ઉસ પીછે જાએ,
તો જયસા પડછાયા કીસી પીછે ચાલે, વએ જ આપ મીંદર

બયડે ફીટ જાય. (૧૩૬)

ગમ ઉસકું બડો હોવે, જસકી બડી હોવે દુનીઆ ઉમેદ,
ઉમેદ ઉસકી પુરી ન હોવે, જે કાલે બાલથી હોવે સફેદ;
દુનીઆ ગમ કાલે સફેદ કીએ, સફેદ અમલનામા કીયા શીદા,
દુનીઆ પેઠ આવ કીયા વણજ કીતા, એ તેરા

અકલ વાહાવા જ્યા. (૧૩૭)

ખીગડા શોદા ખરાબ હુઆ, કે જીને બેચીયા આપકા દીન,
કે દીનકે સો નાણે દે કર, જુડી દુનીઆ મીતા દીન,
અથસા કામ વએ કોઈ કરે, જસકે સીનેમે પડીઆ અંધાર,
કે સોના રૂપા બેચ કર, મુલ દીઆ ભંગાર. (૧૩૮)

દુનીયા બેચ યે ફાની હોએ, ઓર મુલ લે આકબત ઠામ,
 દુનીઆ તેરે સંગ ન રહેસી, ખુબ આકબત મુકામ;
 દુનીઆ દીન ચાર હોએ, ચેત તું છોડ જાએસી,
 ઇસે બેચ આકબત વસાએ લે, વએ તુજ કામ આયસી. (૧૩૯)
 નેક બખત ગમ આકબત કેરા, દુનીઆ ગમ આવે બદ બખત,
 કે દુનીઆ પીયારી હોએ બદ બખતકું; નેક બખતકું

પીયારી હોએ આખરત;

નેક બખતકું નેક બુધ સુજે, ચાવે આખરત જે સદા ખીરાજે,
 બદ બખત તો દુનીઆ ચાવે છોડ મરે, જે સદા ન આવે કાજે. (૧૪૦)

દુનીઆકી ન્યામતુસે, ખુબ સવાબ આકબત કેરા,
 આકબત સદા બાકી રહેસી, દુનીઆ ફનાહ હોવે સવેરા;
 જે તુજે ખુદાને અકકલ દીઆ, તો દુનીયાકું ન કર પીયાર,
 કે જે ઠામ છોડના વાંહાં ધર કરે, અયસા કામ કરે ગમાર. (૧૪૧)

ભક્ષી મોહરી વએ જાણે, જે આપ પુરખ કરે અતી પીયાર,
 તો ફરજદ બી હોવે ડિસથી, પુરખ હોવે બખતાવર;
 દુનીઆ મોહરી બોહોત દુઆરી, એક પુરખ નહી નીભાયા,
 પાંચે એક છોડ દુજ કીઆ, ગમાર જે કોઈ ડિસ ઉપર લોભાયા. (૧૪૨)

જને આપ માલ ખજાના કીઆ, ઓર અપણી દોલત

આપે નહી ચાખી,

વએ હાથ ગસંતા આપ ઉંડ જાવે, જુ મધ ન ખાયા માખી;
 હાથ ગસંતી દેખો માખી, ચેતો દુભાઈ દુનીઆ સંગ ન આવે,
 તીયુ આકબત કમાઈ કીયું નહી કરતા, મુરખ આપ જનમ

તું કીયું ગમાવે. (૧૪૩)

કબી ખુશી નહી રહેતી ડિસકું, જસ દીલ ભરા હોએ દુનીઆ ગમ,
 દુનીઆ ગમસે વએ અંધા હોવે, પલ પલ અદકા ન હોવે કમ;
 દુનીઆ ગમસે દીલ ખાલી રાખો, ઘડાએ મોહબત દુનીઆ સંગાત,
 જસ દીલ મોહબત દુનીઆ ભરી, ડિસકે હાથસે દીન સહી જાત. (૧૪૪)

જુરા કામ વએ જાણે, જે જુરાઈસે હોવે નજદીક,
 ચોરી કરે ને મયાજ આવે, શરાબ પીવે, એ તો જુરે હોએ તહકીક;
 ઓર એનસે જે નજદીક, સો દુનીઆ પીયારી ઓર નાણુ,
 એ દોનું જુરે એસ નાણેથી, તુરત આવે જુરા વસાણુ. (૧૪૫)

વઝે વસ્ત યુરી દીસે, જો સખ જગે નજર આવે,
 હસ વસ્તથી કામ ધાયમ પડે, ઉસથી દીલ ઉઠાવે;
 પણ મીઠા નામ તો સીરજનહારકા, હર દમ જપે ઉસે ધિમાની,
 પેટ ન ભરે કબી જપણહારા, હકકે નામકી તો ચે નીશાની. (૧૪૬)
 યુરા કામ વઝે જાણે, જો હોવે શરાબમેથી દુર,
 ચોરી કરે, બેચાજ આવે, શરાબ પીવે, ન હોવે ઉસ મુખ તુર;
 યુરા નહિ જો હલાલ કમાવે મીલે સો આવે, કીયા હુઆ
 જો લોક કહે મજદુર,

યુરા વઝે જો હરામ કમાવે મોટા કીલાવે, શરમીદા
 દોયસી રખ હુર. (૧૪૭)

આદમી કેરા પેટ દુશમન હુએ, દેખો ભાઈ ચેત સંવેરા.
 પેટ લાલચ કારણ આદમી, યુરા કામ કરે બહોતેરા;
 ઈસ દુનીઆમે દુશમની કામ. આદમીકું હુએ પેટ કરાવે,
 પેટ કારણે આકબત ખુબી, બન્દેકે હાથથી જાવે. (૧૪૮)
 જો ખાલી હાથ ને ભુખ હોવે, ઉસકા હોવે અઘ્યાલ,
 વઝે તો ધંધા બહોત કરે, કે તંગ હુએ ઉસ ઉપર હાલ,
 એ ખાત ખતાઈ મઉજાને, સુન રાખો સખ મન,
 કે ભુખા ધંધા બહોત કરે, ઉસકા મુખ ભાગા તન મન. (૧૪૯)
 ખુખ બખત તો ઉસકા જાણે, હસકું દુનીઆ માંહે નહિ

જોરે આર છોરે,
 કે ઉસકે દીલમે તો ગમ નહિ આવે, કે કયા આવેગે ફલડકે જોરે,
 દુનીઆ ગમ હસ દીલ નહી, રખ યાદ વસે ઉસ દીલ ભાંદે,
 દુનીઆ દીન દાય એકકે ન હોવે, ન સમાવે

એક મીયાન દાય ખાંડે. (૧૫૦)

ખુશી ને આરામ ચાહો, તો આરામ વાંછાં જાછાં નહી ડર,
 દુનીઆમે તો બહોત કસાલા, આરામ કહાં હુએ

ઈસ દુનીઆ લીતર;
 એક દીન ખુશીસેં ઢાલ બજયા, દુજે દીન કોઈ મુઆ હુઆ ગમ,
 ભલી ખુશીયાલી આકબત કેરી, દીન દીન અઢકી નહી

થાયસી કમ. (૧૫૧)

મા બાપસે જો ફરજંદ બીછડે, તો એ દુઃખ જલાવનહાર,
 કલેજ જલે મા બાપ કેરા, ઈસ આગકા નહી ઉતાર;

જો ફરજદ મરે મા આપ આગલે, તો બડા દુઃખ હોવે

આપ ઓર માઠ,

કલેજ જલે નેનુંસે પાણી ચલે, ઇસ દુઃખસેં તખ છુટે

જખ મોત આઠ. (૧૫૨)

આદમી આપ મન સખ દુનીઆ ચાવે, જેતી ન્યામત

હચે ભાતો ભાત,

પણ જો દીલ ચાવે સો સખ કાંહાંસે પાવે, કે સારી દુનીઆ

ન આવે હાથ;

દીલકી આશા તો પુરી હોવે, જો આશા છોડ હોવે નીરાશ,

પર આશા છોડ ગની હોચે ખચ્ચોડો, આશા છોડો તો

પુજે સખ આશ. (૧૫૩)

જવકું આરામ, ના ઉમેદી માંહે,

બહોત ઉમેદ રાખો, તો આરામ નાહે;

આશા રાખ છોડો, તો હોવે જવ તન આરામ,

કે દુનીઆકા સગરા, કબી ન ચાયસી તમામ. (૧૫૪)

જસકું હુન્નર કસખ આયા, હાથ કરે રોઝગાર,

ઉસને બહોત ખજાના પાયા, ઓર ગંજ પાયા અપાર;

કુવા ભરા ખજાના બાડો, વચે ખજાના બી આખર ખુટે,

હુન્નર બડા ખજાના જાણો, એ સર કબી ન તુટે. (૧૫૫)

દુનીઆ મિતામે અયખ બોહોતેરા, પણ જો લોભાયા સો ન દેખે,

અયખ તો અયસા ઉસમે, જો ઘેલા સમજે ને અંધા ચેખે;

દુનીઆ મિતા ભીછડતે, ન લગતી દેખો કુછ વાર,

કબી દુનીઆદાર રહેવે ને મિતા જાવે, કબી મીતા રહેવે તો

મરે દુનીઆદાર. (૧૫૬)

જો કામ કરો સો બીચારો, કે યે કામ મંચ નીભાઉંગા કીસ રીત,

કે ઇસ કામથી મંચ કયા ગુન પાઉંગા, જસ ઉપર મંચને

બાંધી હોચે પ્રોત;

તો કીસી કામમે ખતા ન આવે, વોહી કરે જસમે હોવે ગુન,

તો કુછ ગુન નહી ઇસ દુનીઆ ધંધે સાચી ખાત કહુ ભાઈ તું સુન. (૧૫૭)

દુનીઆ દેખો જાવે ચક્કી, ચેહ હોચે દો દીનકા બહાર,

શાહ ગંધા ઓર અદના આતા, નહી કીસીકું ઇસમે કરાર;

ચેત સંભાલો મોમન ભાઈ, જખ લગ નહી આઈ ખીઝાકે આસાર,
તખ લગ પાણી સીંચો નેક બંદગીકા, તો તેરી જંદગીકા ભાગ

સદા રહે ગુલઝાર. (૧૫૮)

ગુમરાહ હુઆ વએ, જને આપ ભેદ કહયા બુરેકે સાથ,
કે બુરા તો બુરાઈ શીખાવે, ઓર કછુ ન લાગે હાથ;
બુરેકું આપ ભેદ ન કહેના, બુરા વએ જસકા દીન ખાતલ,
એ થાડી ખાત સમજ સમજે, યું ચલો જયું હોએ કામલ. (૧૫૯)

ગુમરાહ હુઆ વએ, જને દીનથી દુનીઆકું અફકા ચાહયા,
કે દુનીઆ કામ કરતે, જને દીનકા સો કામ ગમાએયા;
પહેલા તુજે દુનીયા સીરજયા, કે આકખત કારણ કરે કમાઈ,
તો વએ સહી ગુમરાહ હુઆ, જને દુનીઆ કારણ આકખત ગમાઈ. (૧૬૦)

ગુમરાહકું ગુમરાહીમેં છોડો, ઉસકા નહી કુછ ઇલાજ
જસકું ખુદાને ગુમરાહ કીઆ, વએ રાહ ન પાવે ખાજ;
આંખા અંધી ઇલાજ કરે, તો ચંગી હોવે જાન,
પણ જસકા સીના અંધા, ઇલાજ નહી જો ફીર કર આવે હુકમાન. (૧૬૧)

(૧૪) દર બયાને બંદગી વ નેકી.

નમાઝ કરતે જો કાહેલી કરે, ઉસે ઇમાન ધાડા,
દુનીઆમેં તો બોહોત લોભાયા, આકખત કામ છોડા;
નમાઝ બંદગીસે કાહેલી કરે, ઓર કરે દુનીઆ વંધા,
તો ઉસ ઉપર ઇમાન નહી. જસકા હએ તું બંદા. (૧૬૨)

બીડી ફૂર જાગે ને બંદગી કરે, તો તું નેકી કમાયા,
જો ઇસ વેળાએ જાગ્યા, સો બંદગીસે નેકી પાયા;
સુભ સાધક જાગો ભાઈ, કરો ઝીકર ઇલાહી,
નમાઝ તસબી બંદગીસેથી, હોવે દીલ સફાઈ. (૧૬૩)

જો નમાઝ બંદગી હકકી કરે, સો ઉઠે બીચ અંધેરી રએન,
સો નફલ નમાઝ પાંચથી અફકી કરે, કે પાંચ તો હએ કરજ દેન;

વચ્ચેથી નમાઝ રાતમેં કીએસે, રહિશન હોવે ઉસકા દીસ,
ઉસ રહિશનીસે કામ અયસા મુજે, જો ન આવે ઉસ

ઉપર રબ્બકી રીસ. (૧૬૪)

આછી બંદગી ઈબાદત વચ્ચે, જો સખસું છુપા કર કરીએ,
કીસી બન્દેકું ન જાણાઈએ, અપને ખુદાએસું ડરીએ;
બંદગી નેકી ખુદાએ કાજે કરીએ, ન બડા કરના અપના નામ,
જો ખુદાએ કારણ કામ કરીએ, તો દરગાહમેં હોવે કબુલ તમામ (૧૬૫)
જનં ઉમરોહો લાંબી પાઘ, આર સારી ઉમર રએન દીન

બંદગી કીતી અલાહ,

તો નબીયુકા સરોપાએ જાનો, ઉસ બન્દેકું સહી માલા;
નબીઉકું બડાઈ રબને દીતી, સખ ઉમત ઉપર કીએ સરદાર,
તો જો કોઈ ચલણી ઉતુકી ચલે, સો મકબુલ હોવે રબ દરબાર. (૧૬૬)

ગઈ ઉમરોહોમેં જો કામ ન કીઆ, સો આખરતમેં કર લે શીતાબ,
એતો ઉમર ગઈ બાકી જાએસી, કીયું સુતઃ હએ ભર ખાખ;
ઉમરો દેખો જાવે ચલી, એતો કરો નેક કમાઈ.
દુનીઆ બાઝારમેં કોઈ કમાયા, કીને પુજી આપ ગમાઈ. (૧૬૭)
રોશન કર ભાઈ કબર તેરી, કે નીત ઉઠ નમાઝ કર બીચ

રએન અન્બેરી,

અન્બેરી રએન બીચ નમાઝ કીએસે, રોશન હોવે સહી કબર તેરી;
નમાઝ નફલ કર આધી રાતકું, ખુદાકે બીન ન જુજે કોઈ,
મહિલા ફરમાવે કે કબર તેરી, ઇસ નમાઝથી સહી રોશન હોઈ. (૧૬૮)

મોમન મોહો ઉપર નુર અદકેરા, જો બીચ રાત ઉઠ કરે કમાઈ,
રાતકી બંદગી દીનમેં દીસે, કે કરનહારકે મોહો ઉપર હોવે રોશનાઈ;
દીનમતકે દીન કોઈ મોહો કાલે, કોઈ મોહો હોવે સફેદ,
વચ્ચે જને રાતમેં બંદગી કીતી, સાથે સીદકસે ઉને પાઘ ઉમેદ. (૧૬૯)

સખ દીન પીછે રાત હએ, દીનકું કરો આપ કમાઈ ધંધા,
રાતકું બએઠો આગમસે, જયો ઉસકું જસકા હએ તું બન્દા;
દુનીઆ લોક કહે પેટ ધંધા લાગા, કબ બએઠે હમ

ખુદાએકે ગએલ,

મહિલા ફરમાવે જો વેલા ધંધે નહી, રબકું સંભારો બીચ

અન્બેરી લએલ. (૧૭૦)

મહેરાજ ખુદકા રસુલ પાયા, જીને સખ રાત કીતી હક બંદગી,
સો મહેરાજ મોમીનકું હોવે, જો દીલસે નીકાલે સખ

દુનીઆ ગંદકી;

રાતકું જાગે એક ધીયાનસું, પયરવી રસુલકી કરે કીરદાર,
તો ઉસ મોમીનકું મહેરાજ હોવે, અપને રખકા દીદાર. (૧૭૧)
રઝેન મરતબા બોહોત બડા હુએ, સખ ખલકત પાવે આશમ,
પીર પયગમ્બર વલી આલીઆ, રાત બંદગીસે સખ પાએ નામ;
મહેરાજ રસુલ ખી રાતમેં પાયા, આશક વરલ પાવે માશુક,
જો તું સાચા આશકકા, તો રઝેન બંદગીસે મત ચુક. (૧૭૨)
સખ દીલ મીને લગન હુએ, પણ બલા દીલ વએ જસ દીલ

હુએ લગન કીલતાર,

આર લગનમેં પડા સો દુખા, રખકી લગન બલી જો ઉતારે પાર;
લગન ખીના કોઈ દીલ ખાલી નહી, ખીન લગન તો

દીલ રહે ઉઠાસ,

સાચે સાંઠીયું જો લગન ખાંધો, તો ઝીકર કરો સાસ ઉઠાસ. (૧૭૩)
રહેમત રખકી વએ કોઈ પાવે, જો કોઈ ઝીકર કરે હરદમ,
જો એક દમ ઝીકર કરનેસે ચુકા, તો ખુશી ન પાવે બીખાવે ગમ,
રખ દરગાહ હાજર વએ, જો હરદમ ઝીકર કરે કસબ,
જો એક દમ ઝીકર કરનેસું ચુકા, તો રખ કરે ઉસ ઉપર ગઝબ. (૧૭૪)
ખુદકી ગએર મોહબતસે, જીને દીલ કીઆ હુએ ખાલી,
કે દુનીઆકી મોહબત સારી, અપની દીલથી ટાલી;
ધરા રીત દીલ ખાલી કરના, ખીસા ભરનેસે હુએ ખાસા,
માલ ધણેસે હુએ એ બલા, જો તુરે મનકી આશા. (૧૭૫)
જો બહેસ્ત ચાહો તો તકવા પકડો, જીયું રહો ગુનાહથી પાક,
કે બહેસ્ત હુએ જાગે પાકુંકી, વાંહાં મુશકો અંબરકી

લીછી હુએ ખાક;

દોલતમંદકે ધરમેં જીયું પેઠણે ન પાઓ, જો પાંઉ તુમારે

લાગી હોએ કીચ,

તો મોતી લાલકે મીંદર કરતુરી જમીન, ગુનાહ મેલસું કીચ

પએઠો અયસી જન્નત ખીચ. (૧૭૬)

તકવા કરો ખુદાએસું ડરો, બંદગી કરો જીયું હુએ ફરમાયા,
અદલાહ એક બજુ જીને બંદગી કીતી, બડા મરતબા તો ઉને પાયા;

હરામથી ભાગે હલાલ ખાઓ, જેતા હએ ફરમાયા ખાણા,
વે હલાલ બી સમજ કર ખાઈએ, કે લેખે વેલા હએ

લેખા મુજાણા. (૧૯૭)

રોના મરદકા વએ સાચા, બે ખુદાએકે ડરસે રોવે,
સો રોના તો લાલ દેવે, કે ડડાઈ અખીઆંકું હોવે;
ખુદાએકે ડરસું બે કોઈ રોવે, ઉસકે નેનુંકું હોવે ડંડાઈ,
બે ખોફ ખુદાએકે ડરસે કરે, તો ફલે તમારી નેક કમાઈ. (૧૯૮)

ખુદાએકા ડર જસ દીલ વસે, વએ દીલ નીત હોવે ઉબસ,
જને દીલ અપના ઉબસેઆ, દીદારકી તો ઉસે પુગી આશ;
દીલ આરીસા દીદારકા, જને ઉબસેઆ તીનકે પુરે ભાગ,
રખકે ડરસે દીલ ઉબસો, સુતા કચું હએ ગાફલ જગ. (૧૯૯)

ડરો ખુદાએકે ખોઈસે, તો રહો સહી બીચ અમનો અમાન,
સખ જાલમસે એ ડર બચાવે, તુમારા હોવે નીજહુબાન;
ખુદાએસે ડરે સો ફરમાયા 'કરે, ન કરે કુછ ઝોર અમલ,
ન શરાખ પીવે ઝોર બીઆજ ખાવે, તો હાકમ પકડે

ઉસે કીસ બદલ. (૧૮૦)

તાજગી તો હોવે મોમીન મોહો ઉપર, બે ડર ખુદાએકા

હોવે ઉસ દીલ,

કે ખુદાએકે ડરથી બદી ન કરે, ઝોર આછે કામ કરે તીલ તીલ;
ઘટ મોમીનકા મીંદર હએ, ડર ખુદાએકા હએ દીવા લીતર,
કે જસ મીંદરમે દીવા જલે, તો બાહુરથી રોશન દીસે વએ મીંદર. (૧૮૧)

જસ મીંદરમે દીવા રોશન, વએ મીંદર દીસે સદા ઉબસ,
ઉસ મીંદરમે રાજ આવે, નીકલ જાવે સખ ચોર નીરાશ;
આબાદ રહેવે મીંદર સોઈ, રેહનહારે પાવે મુખ ઝોર ચેન,
ઘણી નફર દો મીલ કર બએઠે, ખુશી મને દીન ઝોર રએન. (૧૮૨)

કરજ ચુકાણા આપણા, એ બી હએ દીનકા કામ,
કે પારકી દમડી, આપ ઉપર ન રાખીએ વામ;
દીનકા કામા તો બોહોત બોહોતેરા, પણ એ સખસે હએ બડેરા,
બે ફરમાયા શાહે આલીઆ, હજરત અલી સવેરા. (૧૮૩)
બરકત હોવે માલમે ઉસકે, બે કોઈ દેવે ઝકાત,
જકાત દીએ બરકત માલકી, સહી કર માનો ચે બાત;

ઝકાત સોહો. (૧૦૦) ઉપર અડાઘ (૨૧), જે ગુઝરે એક સાલ,
જને દીઆ ઈમાનસુ', ઉસકા હલાલ હુઆ માલ. (૧૮૪)
તવક્લ કરો ખુદાએ ઉપર, તો હોવે કામ તમામ.
ઉતમ કામ જે કરને ચાહો, 'તો નીત લેના ખુદાએકા નામ;
જે કામ કરો સો સોંપો સાહેબકું, કે તુંહી કરે સોઈ ખાસા,
તો સખ કામ હોવે ખાસા, ઝાર પુરે મનકી આશા. (૧૮૫)

તન મન ઝાર પ્રાણકું તો. ખાને પીનેસે'થી હોવે આહાર,
અને જીવકું તો આછા આવાજ સુણીને, હોવે આવાર;
નામ ઇલાહી ને કલામ રખાની, આછે આવાજથી પડો ગીનાન,
જીવણા તો સખ હોવે, ઝાર મનકા તુરે અલીમાન. (૧૮૬)

દીન અપના દોસ્ત કરો, જે દોસ્તી તુમ કીઆ ચાએ,
સખથી લલા દોસ્ત દીન હુએ, જીસથી 'સખ ઠામ છોટકા પાએ;
નમાઝ પડો રોઝા રાખો, સખ બંદગી કરો જીયું હુએ ફરમાયા,
શરાબ બેઆજ ઝાર જે મના હુએ, સો છોડો તો સખ

ઠામ છોટકા પાયા. (૧૮૭)

જે આપ દીન ખુબી ચાહો, તો નીત ઉંઝ અદકી કરો કીરીઆ,
કીરીઆ બેડીએ જે કોઈ ચરે, ઉસે બોહોત લાલ દસી

એ દીન દરીઆ;

ઝાર દીનકા ફસાદ લાલચસે' હુએ, લાલચસે' હોવે દીન ભંગાણ,
જે આપ હીન્સાખથી અદકા લેણા, લાલચસે' સજાણ હોવે અજાણ. (૧૮૮)

પહોંચ્યા મકસુદ દોનું જહાનકા; જીને ફતેહ પાઈ અપણે દીન,
કે દીનકી દોસ્તી ઉસ દીલ વસી, દુનીઆ છોડ દીન ઉને લીન;
જીસ ઉપર કરમ હોવે રખકા, ઉસકું સુજે આછી ફીકર,
કે દીન માણક તો આપ લેવે, છોડ દેવે દુનીઆ પથર. (૧૮૯)

દીન માણક ઝેરફાન ઇલાહી, દુનીઆ પથર દુનીઆકી ચાહ,
ચઉદા તખક લગ જે જે ન્યામત, સો સખ જાણો દુનીઆ ફનાહ;
ખુદા તો હુએ સખસે ન્યારા, ઝાર જે પસરીઆ સો રખકા તુર,
જે દેહ મંએ પનસે હાથ ઉઠાઓ, તો બાકી હુએ સો રખકા ઝહુર. (૧૯૦)

(૧૫) નેકીકી ખુબીકા બયાન.

ઉમરોહોમેં તો બરકત હોવે, જો નેક કરો તુમ અમલ,
 યુરે અમલકે બરકતસેથી, ઉમરોહોમેં હોવે ખલલ;
 નેક કમાઈસેથી ભાઈ, જીવનકા સો ફલ પાવે,
 જો કમાઈ નહી નેક, તો ફોકર જનમ ગમાવે. (૧૯૧)

નેકી કરો ભાઈ મોમીનો, સંગે બદી કરનહાર,
 ભાઈ તો તું સહી હોવે, ઉસ ઉપર સરદાર;
 નેકી કરો ભાઈ ઉસ સંગે, જો કરે યુરાઈ,
 તો સહી ઉસ ઉપર હોવે તેરી, બોહોત બડાઈ. (૧૯૨)

યુરે કામમેં દીલ કરના, એળી હમે ફલિત નીશાની
 યુરાઈમેં દીલ કરના, એળી હમે નેકી પીછાની,
 જીસે ફલિત રખને દીતી, સોઈ નેકી કમાયા,
 કે યુરે કામ ઉપર અપના; દીલ નહી ચલાયા. (૧૯૩)

બરાઈ કરતે જો કીસે દખે, તો આપ નજર ચુકાણી,
 દીલ લીતર રાખે નહી, ના કહે વએ ભાંહાંજી,
 તો બોહોત બડાઈ ઉસકી હોવે, સખ બલે ચે મોટા;
 જો અયબ પારકા સખકું કહેવે, તો સખ કહે ચે ખોટા. (૧૯૪)

જો નેક ફઆલ કહેવે સદા, તો નેકી વએ સહી પાવે,
 જયસા ફઆલ નીકાલે બંદા, તયસા આગલ આવે;
 રહેમત ધલાહી ઉમેદ રાખો, માંગો આલમ ભલા,
 કે આજથી કાલ ખુબ થાયસી, ખુબ કરેગા અદલાહ. (૧૯૫)

નેકુકે દીલ હમે નુર રખ્યાની, કે હરકમ ઉસ દીલ વસે રખકા નુર,
 કે ઉસ દીલ ખતરાળી નેક ગુઝરે, પલ પલ વસે રખકે હજુર;
 નેક હોતે તમકું ન લગતી કુછ ભેર, જો હરકમ કરો
 નેક બંદગી કામ,
 અદલાહ એક પાક બલે બંદગી કરો, તો તમ દીલ હોવે
 રખકે નુરકા ચુકામ. (૧૯૬)

રખ કારણ જો તું કસણી કરે, તો નેકી કુવ્વત સહી હોવે તેરે દીલ,
તો ઈમાન તેરા હોવે ચંગા, ઓર ન હોવે કુછ ઈમાનમેં ખસલ;
ઈમાન જો સુધા તો કસણી કરે, કારણ રમુલ ઓર આલ રમુલ,
એનું કારણ જો કસણી કરે, તો શકાયત કરેજે ઝાહોરા બતુલ. (૧૯૭)
ખુદાઈ બહાના આગ કંન હએ, દરિઝખ આગથી એ આગ ભારી,
દરિઝખ ડરથી અમલ નેક કરે, જાને કે દરિઝખ આગ હએ દુશવારી;
અસકું ચાવા રખ મીલનેકા વએ ગુનાહ ન કરે, કે બીછકુંગા

રખ દીદાર,

તો જો કોઈ હએ તાલખ મહિલા, ઉસ મન દરિઝખ ડરથી

એ ડર હોવે બીસીયાર. (૧૯૮)

ખુબ ખામ તો ઉસકા જણે, અસકું સીરજણહાર સંગ પ્રીત,
કામ દુનીઆ દીન સખ ઉસકું સોંપે, એ હએ સાચે મોમીનકી રીત;
અવ તન ભેરે છોરે ઈમાન, એ સખ તુજકું રખને દીયા,
દીલ તાલા ખોલો એ ઘર ઉસે સોંપો, શરમ ઉસે જાને પયદા કીયા. (૧૯૯)
ગનીમત મીલી ઉસ કીસીકું, જો કોઈ તાખે હુવા અપને ખાલક,
મહિલા હુધયાતી ને રહી તેરી, એ સખકા વો હએ માલક;
જો મારે જલાવે ને ખલે દેવે, ઉશકી કરો નીત બદગી,
જો દુનીઆ કારણ પર બંદગી કરે, તો ખરાબ હોવે ઉસકી બંદગી. (૨૦૦)
બંદગી કરો ખાલસ ખુદાકી, ઉમેદ ન રાખો એક તલ ભાર,
ખાલસ બંદગી ખુદા મીલાવે, સુખસું પાવે રખકા દીદાર;
જો ઉમેદ ચાવે સો ખુદાસું પાવે, સો ઉમેદ સખ તું લાલચ જાન,
ખેદુસ્ત પાયા તો કયા બહાઈ, પુરખ બીના જગું અઓરત માન. (૨૦૧)
મોમીનકા તો માલ ગનીમત, જો કોઈ હીકમત પાયા,
બી હીકમત તો એ જણે, જો કું છોડ ઇસલામમેં આયા;
સારી ઉમરોહો ખોવે ત્રાંખા સોના કરતે, શીખે હીકમત જુવલી,
પલમેં દુશમન ખુદાએકા હોવે દોસ્ત, એ હીકમત ફરજંદ

શાહે મુરતઝા અલી. (૨૦૨)

અહલીઆ ખુદાએકી ખાતા કરો, તો રહેમત હોવે નાઝીલ,
જાને કુંકર તોડા ને દીન જગાયા, સરવર સખ વલીઓકે કામીલ;
તો પંજતન રખને પાક કીએ, પીર હોવે જો ઉનકી આલ,
જો રહેમત રખકી આપ ઉપર ચાઓ, તો નામ ઉનકા

લેઓ હર હાલ. (૨૦૩)

સફાઈ દીલકી સો ઇમાનસે, જસકેસે ઇમાન હોએ કામલ,
ઉસ મન નહી જુઠ ન હોવે કીના, વએ ખુરે અમલકા

ન હોએ આમલ;

જો દીલ સાફ હોવે તો નીત ઉઠ ખંદગી ચાવે, ઝાર ચાવે
નેક કમાઈ,

હરામ ખાણે જુઠ બોલણેસે ન કરો ઇમાન અધેરા, તો પાઓ

દીલ સફાઈ. (૨૦૪)

આછી ખંદગી સોઈ જણા, જો કરે આછા ખાસા નેક કામ,
ગરીબ યતીમ હાજતમદ સખસે નેકી કરે. તો હોવ તેરા નેક નામ;
નેકીસે સખ દીલ શાદ રાખો, ઝાર ખુરાઈ ચફલત કરો સખ દુર,
તો સખ દીલ મીને હએ સીરજખુહાર, સો તુજ ધટમે

રદિશન તુર. (૨૦૫)

ખમીસ સનીસહર, દોએ સખેહ બરકત જનો,
મુસાફરી સકર ચલનેકું બી, ખુબ હએ પહેછાનો;
દોએ વેલા બરકત જને., ઉતમ કામકું હએ ભલી,
એ મુણો સમજો યાદજ રાખો, ફરમાયા શાહે મહિલા મુરતજઅલી (૨૦૬)
સખ બનેકું લાજમ હએ, જો કરના ખાલક અપનેકી ઇઆદત,
અખ ખલકતકું રાજ રખના, મીઠી નીકી કરના આદત;
બોહોત બોલના બે મસરફકા, સો ઇઆદતમે હએ તુકશાન,
બડી ખંદગી નેકી ચે હએ, ન આપ રંજન કીસકું રંજન. (૨૦૭)

(૧૬) દર બયાને સખર વ શુકર.

ખુશ ખબરી દીઓ આપ જવ, જખ સખુરી કીતી,
જસ બનેને સખર કીઆ, તીસે ફતેહ રખને દીતી;
ખાલકકી સખ ખલકત જાની, કોઈ દુઃખ દેવે તો સખર કરના,
તો ઉસથી તું સહી જતે, અયસા મનમે ધરના. (૨૦૮)

સખુરી તેરી તુજ ફતેહ દેવે, જસ કીસી ઉપર આવે બલા,
જે વચે સખુરી કરે તો ઉસકું ફતેહ દેવે, જુજો આપ અલ્લાહ;
સખુરી કરનહારકું રખ દોસ્ત રાખે, આપ રખ કરે અંત પીઆર,
ખંદા ભલા વચે જે સખુરી કરે, તો કંઠન વેલા રખ હોવે

ઉસકા યાર. (૨૦૯)

ફકીર કામલ સંગ જે ખચેડે, તો શુકર કરે અફકેરા,
ફકીરીમે તો શુકર કરના સંગત શીખો વચે સવેરા;
ફકીરુંકું સખર કરના, સખ હાલ મીને શુકરાના,
સખતી નરમી એ સખ ન્યામત, અખર પીઝાના. (૨૧૦)
સખતી છીપાણી મોમન ભાઝ, જે કુછ આપ ઉપર ખીતે,
એ મુરવત નીશાની મોમન કેરી, ઓર એહી સખરકી રીતે;
મોમીન ઉપર આવે જે સખતી, સો સખરસે છીપાવે,
તો ખુદાએકી દરગાહમે સખુરી બદલે, બોહોત અખર પાવે. (૨૧૧)
બોહોત સખતી જસ ઉપર આવે, સચ ઉસ ઉપર હોવે

આસાનીકી આન.

કે સખતી પીછે હએ આસાની. એ તુકતા કલામ રખાનીસે પીઝાન;
મોમનકું જે સખતી પોહોંચે, તો ઉસ પીછે સહી હોવે આસાની,
તો દુનીઆમે જને કસણી સહી, વો આકબતમે હોવે

જત્રત મકાની. (૨૧૨)

દીલકી દાર જે ચાઓ, તો રાજ રહો રખકી કઝા,
નરમી સખતી જે કુછ પોહોંચે, તો કહો હમે રાજ જયું

તુમારી રઝા;

દીલકું દુઃખ ચે જે માલ મેહેરી પુતર ધીઆ, એ સખકું;

હાજર આવે,

ઓખદ એ જે એ સખ રખકા, રખ ચાહે રાખે ચાહે ઉઠાવે. (૨૧૩)
ખરાખ હાલ જે મોમન દીસે, જુખા દુનીઆ માંહી,
ખુદાએકે નજદીક ઉસે ઈજ્જત ધણેરી, વાંહાં વો ખરાખ નાહી;
ફકીરુંકું ઈજ્જત ખુદાએ પાસે, જે ઈસ દુનીઆમે હએ ખરાખ,
દુનીઆકા તો એતખાર નહી, એ તો ફનાહ હોવે શીતાખ. (૨૧૪)
જને આપ તનકું વારા, રખ ઝાદ વસે ઉસ મન સારી,
એ ભલા હએ ઉસથી, જે લાલ માણક પેહેને ઓર પેહેને

કપડે ઝરતારી;

ખુદા તો નીચત ને દીલ દેખે, ન દેખે સુરત ઓર લીખાસ,
અતલસ પેહેને તો કીયા હુઆ, ઓર કીયા હુઆ જો
પહેને કરખાસ. (૨૧૫)

આછા ખાસા અયસા આરામ પાઓ, જો તુમે રાખો મન ઠેકાણે,
હુતાલ કમાઈએ રખ રોઝી દેવે, આપ મન સંતોખે! ઉસી
પેહેને ખાણે;

આપ મનથી પાપ જુઠ નીકાલો, ન કરો તુમે પાપકા ખોજ,
તો અદકા તોલણા વલા હોવે, તમારી નેકીકા ખોજ. (૨૧૬)

તેરી રોઝી તુજકું ફદે, તું આપ મન કર આરામ,
એક એક દાણે પર લીખા હએ, સો ખાનેવાલેકા નામ;
છસ દાણે તેરા નામ લીખા હએ, વહી આવે તેરે મુખ,
લાખ કરોડ જો તું હએ સંગરે, સો ફેકટ કરતા હએ દુઃખ. (૨૧૭)

ખુદા હર એકકી રોજકા જામીન હએ, એ હદીશ શાહે મરદાન,
ખંદા તું કાંએ રોજ હરામ ફદે, રોજ તુજે દેવે આપ રહેમાન;
જો આદમી હાએ કીસી કામકા જામીન, તો ઉસકા તુજે

આવે યકીન,
તો યકીન કીયું નહી રખતા હએ રખ ઉપર, કે રોજકા જામીન
હએ રખલ આલમીન. (૨૧૮)

રખ ઉપર જો યકીન કરે, કે જીને મુજે કીઆ હએ પયદા,
તો રોજ મુજે વોહી દેવે, જો સખકું હએ રોજ દેતા;
તો ઉસ ઘર નીત મેહેમાની રહેવે, આપ ખાવે ઓરકું દેવે ભતા,
ઉસકી હાંડી નીત બેશ કરે, સદા રહેવે ઉસકા ચલા તતા (ગરમ). (૨૧૯)

અંકકી ઇજ્જત ઉસ મીન હએ, જો મીલે ઉસ ઉપર કરે સંતોશ,
ધર ધર ફૂંટતા ન ફીરે, અપની ઇજ્જત ન ખોવે ફેક;
છરે રોજ દીતી સો ઇજ્જત બી દેવે, જો ઉસ રોજ તમે

કરો આરામ,
જો ઉસ રોજ આરામ કીઆ, ઉને ઇજ્જત પાઈ ઓર બડા નામ. (૨૨૦)
જો તુજે મીલે સો ખોહોત કર જાણા, તો સારી

ઉમર કરો બાદશાહી,
જો જો મીલા સો થોડા થણા કીઆ, ઉને સારી ઉમર
ગમમે ગમાઈ;

સુખ દુઃખ બીકે ઇસ દુનીઆ બાઝાર, સુખ છોડ કાંચે
 દુઃખ મુલ લેતે,
 કે આપ કીસમત નહી રાજ રહેતે, કીસમતથી અઢકા હુઆ ચાહાતે. (૨૨૧)
 જો કોઈ રોજ રીજક પાયા, ઝોર આફીઅત પાયા અપની જાત,
 તો પુરે ભાગ ઉસકે ભાઈ, જો શુકર કરે વચ્ચે દીન ઝોર રાત;
 અઢા એક ચાકરકું ખાતા દેવે, સો નીત ઉઠ ઉસસે ચાવે ચાકરી,
 મરજનહાર તો શુકર ચાવે, ખુશ આવે ઉસે શાકરી. (૨૨૨)
 રખકી ન્યામત શુકર કરના, જો ન કરે તો બીગાડે અપણી ન્યામત,
 કે આપ માલ વચ્ચે ન સંતોખે, હરદમ ચાવે માલ કસરત;
 કે માલ મુજે હોવે અઢકેરા, સખ દુનીઆ માલ મીલે મુજ,
 ઇસ કીકરથી ન આવે ન પહેને, ઇસ હવાથી ઉમરકા

દીવા જાગે બુજ. (૨૨૩)

ન્યામત પાછ ને શુકર ન કીઆ, તો નાશુકરી ન્યામતકું લે જાયસી.
 ન્યામત પાછ તખ ના ચેતીયા, તો ન્યામત ગઈ પીછે પરતાયસી;
 હુમયાત દુનીઆ ન્યામત તો ફલ દેવે, જો શુકર ઇબાદત કીન,
 જો એ ન કરે તો જન દીતી હુમયાતી, સો લેવે હુમયાતી

બીન ફલ છીન (૨૨૪)

સખ ગમ પીછે હુએ ખુશીઆદી, ઝોર દાર હુએ સખ દુખલેકું;
 સખ સખી પીછે હુએ આસાની, સમજાવો દીલ અપણેકું;
 દુનીઆ બંદીખાતા હુએ મામનકું, ઝોર કાફરકું હુએ જન્નત ઠામ.
 મામન દુનીઆ સખતી બદલે, અંત પાએસી દુરાં કસર

જન્નત મુકામ. (૨૨૫)

નક આદમી જો દુઃખ પાયા, તો જનો રહેમત રખને બેગઈ,
 ઝોર ફાસક જો દુઃખ પાયા, તો કરતુકસે બલા ઉસ ઉપર આઈ;
 અચુખ નખીકા દુખડા રહેમત, જો કીડ પડે સારે અગ,
 ફીરઉન કુખા ઇસ બલા, જો લડતા થા મુસા નખીકે સગ. (૨૨૬)

મન વાર કરે જન દુખ દીઆ, સો ખીજલ થાયસી દમો દમ,
 તું મન વાર કર વચ્ચે ખીજલ થાયસી, તેરા કુછ ન હોયસી કમ;
 જને દુખ દીઆ આ શરમીદા હોયસી, જો તું બોહોત

કરે મન વાર,

એ ખાત મુનો દીખા સીને પાટી, ફરમાયા શાહે નામદાર. (૨૨૭)

ગુસ્સા દાયમ આપ મન ખાના, ઓર ઉપર ગુસ્સા ન કરીએ,
 ગુસ્સા દાજ મનમેં બુઝાઓ, બુઝાએકે ગુસ્સેસે કરીએ;
 ગમામ હુસેનકે મોહો મુખારક પર, બાંદી હાથથી પડી ગરમ આશ,
 ગુસ્સા સખ આપ મન ખાયા, કરમાયા તું આઝાદ આશ. (૨૨૮)
 ગુસ્સા ન કરીએ ધીરજ ધરીએ, સખરો તોફાન કરીએ રફીક,
 શુકર બુઝાએકા સાથી કરીએ, તો બુઝા તુમારા હોવે શફીક;
 એ તન મન તેરા તો મુખ પાવે, જો હુરદમ શુકર કરો તુમ આદત,
 શુકર સખુરી આદત હુઠ ઝસકી, કબુલ હુઠ ડિસકી ઈબાદત. (૨૨૯)

(૧૭) બયાન પીરી વ મીરગઢા.

બખર દે ગઈ મોતકી, જખ સફેદી આઈ તેરી રીશ,
 અખ તોશા કર લે રાહકા. કે સફર આયા હુએ નેરે પીશ;
 અખ છાડ ઈમારત ધરકી, આપ ધર કેરાઓ ધોર,
 કે સાંજ સુખહ હુએ ઉઠ ચલના, જાએ ખસના હુએ ડિસહીં ડોર. (૨૩૦)
 બુઝાપા વાધાઈ મોતકી લાયા, ચેતો બેગી કરો કમાઈ,
 ઉજલે બાલ અખ દીન આયા, કાલે બાલ રાત મુતે ગમાઈ;
 કાલે બાલ જયસી રાત ગફલતકી, વએ ઉમરોહો તયસી ગઈ,
 સફેદી સુખહ હુઠ દેખો ચેતો, અખ તો પુંછ થાડી રહી. (૨૩૧)
 બુઝાપા બખર મોતકી કહેવે, નીરાશ કરે સો હયાતીસેંથી,
 અખ કે જો તું અંત લોભાયા, તો તું બોયસી ઓર
 કેઈ લુલસી બેતી;
 દુનીઆ સરામેં તું હુએ મુસાફર, રાત ગઈ જો થે કાલે બાલ,
 સફેદી સુખહ હુઠ હુઠ ચલણે વેલા, પડા હાલ ચાલ. (૨૩૨)
 સખ રોગથી બડા રોગ બુઝાપા, જો જવાનથી હોવે પીર,
 તો સખ રોગ આ કર ડિસ ઘટ બયઠે, પલ પલ ઘટે આરામ શરીર;
 જવાનીમેં કર લે ઉતમ કમાઈ, બુઝાપેમેં ન હોયસી જવાન,
 જો બુઝા હુઆ તો બેગી ચેતો, ભાઈ તું તો હુએ
 કેઈ દમકા મહેમાન. (૨૩૩)

બુઢાપા નહી હએ ઉમરોહો માહે, કે અબ ઉમરથી ના
કુછ હોયે ફલ,
સુણના દેખના સુધબુધ તેરી, એ સખમે પડા હએ બલલ;
અબ દુનીઆથી ના લજજત પાયસી. ન બંદગી કર
સગસી ઇસ કાયા,

અતા વએ અને જવાનીમે આયા પીયા દીયા સીયા,
આર વોહી આકબત કમાયા. (૨૩૮)

જબ ગઠ જવાની યાદ કરે, તો બોહોત આપ દીલ મીને પસ્તાવે,
એ પસ્તાના દોકત ભાઈ, જવાની ફેર નહી આવે;
નહી ફીરે નદી જે પાની બેહે ગયા, નહી ફીરે જવાની જે

ઉમરોહો ગઈ,
જવાની મીને અને બંદગી કીતી, બોહોત વએ કમાયા સહી. (૨૩૯)

ઉમરોહોકી બાકી અમુલખ હએ, સખ માલસે કરીએ પીયાર,
જે એક દમ ઉમરોહો અદકી પાછએ, તો મુલ દીજે સારા સંસાર;
ઉસ દમ આછી કમાઈ હોયે, કે તોઆ તેરી હોયે કબુલ,
એક દમ ગ્રાંબા સોના હોયે, બેહેસ્ત લેણકા હોયે મુલ. (૨૪૦)

રોશન કર ભાઈ નુર બુઢાપા, ગુનાહસેથી મત કર અધેરા,
ઈસ નુર બુઢાપે કરો કમાઈ, તો રોશન હોયે દીલ બી તેરા;
રેહેન જવાન મસ્ત હોઈ સુતો, આયા બુઢાપા રોશન દીસ,
અબ જગ ઉંડ કરલે કમાઈ, નહિ તો રખ કરસી રીસ. (૨૪૧)

બુઢાપા આયા ચેતો ભાઈ, બેર બેર કીયા રહેવે,
મલક મહિતકા શીર પર આયા, કોઈ ગાફલ હો મત રહેવે;
લડકે જવાન બુઢે હે જઈક, મત જનો મહિતકું ફર,
મહિત નઝીકે દેખ બુઢાએસું ડરો, તો તુમ દીલ વસે રખકા નુર. (૨૪૨)

જે આપ મન નસીહત ચાઓ, તો મહિત યાદ કરો એ
હએ નસીહત ખાસી,

કે આખર મરના ઘેર ઘર કરના, દુનીઆકા સાથી
કોઈ સંગ ન આસી;

અને એ બુબ ઉને લોભ પાપ છોડા, દુનીઆથી હો બેઠા નીરાલા,
વાએજ નસીહત યું ગુન હુછ, કે છોડ દેવે દુનીઆ કસાલા. (૨૪૩)

માતા પેટસું જે બાલક નીકલા, ઉસકું માતકા આયા યેગામ,

કે જો દુનીઆમેં આયા વએ તો મરસી, દુનીઆ તો

હએ ફનાહ મુકામ;

માતા આદરસું બાહાર આતે, બાલક રોવે ઉસ ઘડી,

કે અબ તો મંચ દુનીઆમેં આયા, કાલ મહિત આ હોવે

મુજ પર ખડી. (૨૪૦)

મરના જને સચ કર માના, ઉસે દુનીઆમેં કીયા

કરની હએ ખુશી,

ઇસ ખુજ સાથ જો ખુશી કરે, તો ખુશી નહી એ તો હએ બેહુશી:

પર મુલક જાતે ઉમરોહો ઘટે, દીલ ના કહે કે એ મુલક મેરા,

તો દુનીઆ મુલકસું કાંએ દીલ બાંધા, દીલકું કીને બતાયા

કે એ મુલક હએ તેરા. (૨૪૧)

જો આપ અજલ બંદા યકીન જાને, કે દુનીઆસે હએ મુજે જાના,

તો દુનીઆ ઉમદ મગરર ના રહે, જાને કે એ હએ ખોટા વશાના;

અજલ અપની યકીન કર જાનો, કે સદા રહેના નહી એસ જાદાન,

તો દુનીઆ ઉમદ સહી કમ હોવે, પલ પલ ઘટે અબેમાન. (૨૪૨)

આપ મહિત ખીસારે દીલ અધેરા, જુગું ખીન સીરાણે

કાટ ભરી શમશેર,

દીલ રહિશન ચાઓ તો મહિત યાદ કરે, ઉઠતે બઝેઠતે અવેર સવેર;

જો અપના ચલના યાદ કરે, ઉસઘી ના કુછ હોવે ખડી,

કે બંધ પાની ગંદા હોવે, ગંદી ન હોવે ચલતી નહી. (૨૪૩)

મહિત યાદ કીએ દીલ રઓશન હોવે, હરદમ માન કરના યાદ,

એક દીન અચસા આયસી, જો ઘર ઉજાગ હોવે ગાર આખાદ;

ગાર મીને જા ધા કરોગે, ઘરમેં બરોગે આર કોઠ,

એ મુન કર જે કોઠ ચેત્યા, રહિશન હુઆ હએ દીલ સોઈ. (૨૪૪)

જો યકીન મહિતકા તુજકું હુઆ, કે મરના આખર હએ મેરા,

તો હરદમ તું નેકી કમાવ, તો સરવે જાહેર આતન તેરા;

એ બગાઈ જો તુમને પાઈ, તો ઇસ બગાઈકું ફીર નહી મહિત.

એ બગાઈ તુજે બહેશત લે જાયસી, ઉસ બહેશતમેં કખી

ન આવે ફહિત. (૨૪૫)

મહકલ મહિત તો સખ પર આવે, સખ ખુબ્નેકી લે જાતા હય જાન,

ઇસ મરને આગલ જો મર ચાલે, સો મર કર પાવે અમન મકાન;

અયસા મરના જે મર જાને, વાસલ હક વો કામલ ફકીર,
એ દરજા પાવે સો વલી કીલાવે, એ ફરમાયા હઝરત આપ અમીર. (૨૪૬)
જસ બહેશતમે મઠિત ન આવે, સોહી તખત ખુદાકા જાન,
ખુદા તો સખ ઠોરમે અસતા, ખાલી નહી કોઈ ઉસ ખીન મકાન;
સખ કુલ ઉસમે વો સખમે, બાહરે ભીતર હવે ભરપુર,
અયસા સમજ જે ઉસમે મીલીયા, સો લા મઠિત
હુઆ ઉસકા તુર. (૨૪૭)

(૧૮) દર સીફતે નેક સોહબત વ દોસ્તી.

જે નેક સોહબત પાઠવે એક દમ, તો જાનીમત જાનો વચ્ચે દમ.
કે એક દમ કલમા કુદર તુરે, એક દમ તોખા કરે ગુનાહ ગુમ;
એક દમ ત્રાંખા સાતા હોવે, પારસ ભેટ પડે ટંકશાલ.
એક દમ સોહબત મોલા વસે, તો જુડ પડે સખ જામલ. (૨૪૮)
નેક સોહબત અખતીયાર કરે. તો જુરે લોકોને રહે અમાન.
નેક સોહબતકે બરકતમેથી, જુરેકી ખુરાન ન પોહોચે આન;
દુશમન ખુરાઈ કરે સો તુજે ના પોહોચે, જે તે સંગાતી કીયા નેક.
સંસાર જુરી બસા સખ તુજથી સાંગ, જે આપ મત વસાયો
અલલાહ એક. (૨૪૯)

દોસ્તકી માર બોધાન દુખ લાગે, જે કીસે દોસ્ત આપ દેવે માર.
આરકે હાથસે પથરખી હલગ લાગે, દોસ્તકે હાથસે ફૂલખી લાગે ભાર;
કે હમારા દોસ્ત પીછાન કીયું મારા, ચે તમ મન લાગે ગમ.
મામીન અલલાહ પીછાન ગુનાહ કરે, વય રોઝી દેવે દેખો કરમ. (૨૫૦)
મીલને જાઓ મરદસે અયેસા, જયસા તુજે કરે મન વાર,
થાડી બઝાઈ દેવે તો થાત મીલો, બોહોત દેવે તો મીલો બોહોત વાર;
બંદા મીલના મીલનહાર સંગ, સદા ન મીલે એકી રીત,
તો થાડી બઝગી બોહોત નીવાજે, અયસે સાહેબગુ કીયું ન
કરીએ પ્રીત. (૨૫૧)

જે પ્રીત મીત્ર ઘાડી ચાઓ, તો ન રાખો પડદા અંતર,
 કે મીત્રકા કામ તો દીલ હે, તો દીલથી હય મીત્રકા ધર;
 દીલ કરો ધર મીત્રકા, સો મીત્ર કરો સુખદાન પાક,
 જસ દીલ પાક વસે સો પાક હુઆ, આર સખ દીલમેં પડીયા ખાક: (૨૫૨)
 ભાણુંકા બીછડના સહી બુજે, હય આપ દીલકા જલાપા,
 જે ભાઈ કરો તુમ દુનીઆ માંહે, સો બીછડતે બેહોત રહે બુડાપા;
 પ્રીત ન કરીએ અયસે મીત્રસે, જે બીછડતે ન લાગે દીલ,
 મીત્ર કરો જે સદા સંગ રહે, સો આપ પાક હુએ રખલ જડીલ. (૨૫૩)
 દીનદારી જે અદકી ચાઓ, તો સંગત કરો જસે હુએ માહુબત દીન,
 દીનકા જસે નહી ચાયા, ઉસચું મીત્રાઈ મત કીન;
 સંગત કરો દીનદારકી, નીત જ અયસે ઉસકે પાસ,
 હીંગકે ખાસનમેં હીંગ ખાસે, દુલુકે ખાસનમેં હોવે દુલુકી ખાસ. (૨૫૪)
 પર મીલજુસે આપ જાત દોલે મીલ ચાલો, આપ જાતમેં કરો સગાઈ,
 સંગત વેહેવાર ઉનસે કરો, જનસે હોવે દીન ભલાઈ;
 આપ દીનકે પંથમે ચાલો, સાથ લે ચલો દીનભાઈ,
 તો એકકી બંદગી દેખ દુખ કરે, ઇસ રીત પલ પલ વધે કમાઈ. (૨૫૫)
 અદકી દાસ્તી કરો આપ કરાખત, તો અદકા હોવે તુંમારા દોલત માલ,
 આપ માઈ બેન ભાઈ આર સંગ, અયસાન કરો તુમ સખકે દાલ;
 રખ ફરમાવે નેક ખરચ જે એતું કાજે, લોકુંબી કહે સુંદ્યા,
 ચતીમ મીસકીન સોઆલી બંધ છોડના, એ સખ નેક ખરચ નજાયા. (૨૫૬)
 નેકી મા આપ સંગ જે કરના, સો આકબત કારન આગમ પુજ ધરનાં,
 મા આપકા હક બેહોત હય લગતા, સો દીલસે નહી બીસરના;
 કરો મા આપકી ચાકરી, તો હોવે અનત ભલાઈ,
 તો સહી આકબત કારણે, આપણી આગમ પુજ ચલાઈ. (૨૫૭)
 રીઆત કરો મા આપકી, કાલ આયસી પુતર તેરા,
 વયબી તેરી રીયાત કરસી, કમાઈ ફલ તું પાયસી સવેરા;
 કીસી બદે કમાઈ ફેકટ નહી જતી. જને જયસા કીઆ તયસા પાયા,
 તેરા પુતર તુજકું ચાયસી, જયસા તું મા આપકું ચાયા. (૨૫૮)
 ભલા સંગાતી વય તેરા, જે તુજે બતાવે નેક કામ,
 જે નેકી તું નહી જાનતા, ઉસકા તુજકું સીખાવે નામ;
 નેક સંગત વય જાનો, જે તુજે બતાવે નેક રાહ,

તો સંગત કરો આલ રસુલકી, જો નીત નેકી બતાવે રાહ અલ્લાહ. (૨૫૯)
 જસકા મીત્ર આકીલ પુરા, તો વયખી હોવે વયસા,
 આકીલકું તો આકીલ ભાવે, મીત્ર જયસેકા હોવે તયસા;
 દાઝે મીત્ર એક દુજેકું ચાવે, તો જે કોઈ ચાવે જાત ઈલાહી,
 કે અલ્લાહ તો હઝે સુધ યુધ પુરા, ચાવણુદારેખી સુધ યુધ પાઠ. (૨૬૦)
 જો ચાઓ ખુશહાલી દીલકી, કે દીલ રહે ખુશ ગુલજર,
 તો જો ભાઈ ખીરાદર દીનકા, ઉનકા નીત કરો દીદાર;
 જો ભાઈ ખીરાદર દીનકે, સો એક ઘર એક જગ્યા,
 એક દુજેકું દેખ ખુશી કરે, જઈ પીઆસુ ભેટ પીઆ. (૨૬૧)
 દાસ્તકું જો દાસ્ત દેખે, તો નેનુમે હય રોશની આતી,
 નેન સુખ વસે ને સુખ હસે, હેતસું ભરી રહે ઉસકી છાતી;
 તો દાસ્તી અયસી પકી કરીએ, જો ખુદાએ આગે હોવે કબુલ,
 તો દાસ્તી કરો સંગ આલ નખી, અંત છુટકા દીલાવે આલ રસુલ. (૨૬૨)
 દેખો પ્રીત દુધ પાનીકી, દુધ લેતા પાનીકું મીલા,
 ગરમ હોનેકે વકત પર પાની, દુધ બચાવે આપ જલા;
 ઉછલ દુધ સો આગ યુજાવે, જલતે પાનીકી કરતા બચા,
 યેસી તરહ એક દુસરેકી, મદદ કરે સો દાસ્ત સચા. (૨૬૩)
 દુધ પાનીકા મીલાપ દેખો, અયસી કરો તુમ મોહબત પ્રીત,
 મદદ કરો તુમ એક દુસરેકી, અયસી રખો તુમ મોમન રીત;
 એક દીલી પર હક રાજ હય, આપ હક હય ઉસકા રફીક,
 અયસે પદકું યાદ કરો નીત, સાફ દીલી હય સચા સફીક. (૨૬૪)
 નીત ઉઠ સજન દેખીએ, તો હરી હોવે નેહકી વાડી,
 નેહકા ફલ તો ચે હઝે, જો દેખીએ આપ સજન દહાડી;
 ખાગ તો ફલે નેહકા, જો નીત પાની સીંચો દીદાર,
 હરદમ જીકર જો કરો, તો તમ મન નેહ વસે આપ સીરજનહાર. (૨૬૫)
 અકલ ને હુશીયારી હોવે ઉસે, જસકા સો અસલ હોવે ઉતમ,
 કવેકા બચા બોલને ન શીખે, તોતે (પાપર) ઉપર હય રખકા કરમ;
 પ ખી મીને ઉતમ યુધ ઉસકી, જો નેક અસલ ને નેક જમાલ,
 આદમીઓ મીને ઉતમ યુધ નખીકી, ઓર નખીજીકી આલ. (૨૬૬)
 નેક મજલસમે નીત નીત બાધે, સુનીએ એલમ એરફાન ઈલાહી,

નેક મજલસમેં નીત નીત જાતે, ઘટે અજ્ઞાન ઓર દીલકી
 સીઆહી; (કાળાશ)
 દીલ રોશન હોવે સાફ આઈના, ઉસમેં દીસે હક દીદાર,
 ખુદ મનજલ અપનીકું પાવે, એ ફરમાયા સાહેબે ઇસરા. (૨૬૭)

(૧૯) દર બયાને બદ સહોબત.

ગઝેર દાસ્તકી સંગતસેંથી, મહિતકી સખતી હય આસાન,
 કે જસ દીલ તેરી દાસ્તી નહી, ઉસથી તુજે દર રાખે રહેમાન;
 જો આપ આવે ઉસકું ચાહીએ, ઓરકા તો ચાણા હય ફેક,
 જો તુજે આવે સો સરજનહાર, દુનીયા એક ન આવે લોક. (૨૬૮)
 ના ફરમાની કીતી તેરી, જોને તુજે નાહક ગુસ્સા દીલાયા,
 અયસી ખાત તેરે દીલમેં ડાલી, જો દુનીયા કાજે તેં ગુસ્સા ખાયા;
 જોઈ છોડ તું તેરા દાસ્ત જાણે, પણ કોઈ નહી તેરા ફરમાની,
 દુનીયા કાજે તુજે ગુસ્સા દીલાવે, ના ફરમાનીકી એ હયે નીશાની. (૨૬૯)
 દુઆ દીઆ તુજસેં ડિને, જોને તુજે ખુરી રાહ બતાઈ,
 જો ઉસકે કહે તું ખુરાઈ કરસી, તો તેરે આગલ આયસી વય ખુરાઈ;
 એ ખુરાઈ જો તેરે આગલ આઈ, ડિને કીતી જોને દીતી સીખ,
 લાઈ જો તુજે હોવે અકલ, તો એસી ખાત સીખ ફીર સીખ. (૨૭૦)
 કોઈ હુઆ દુશમન તેરા, ડિને દુશમનીમેં ન કીતી ખુરાઈ,
 તો તુમને ઉસે દાસ્ત કર જુગત, કે યે હરે મીત્ર મેરા લાઈ;
 જમ દાસ્તી હુઈ ને મીલાપ અફેરા, તખ વએ તુજે દેવે દાવ,
 તખ જો વએ તુજે ચાચે સો કરે તુજસેં, તું હુઆ રંક વએ હુઆ રાવ. (૨૭૧)
 જોને તેરી મદદ કીતી, ઓર કીતી તુજસેં અંત ચારી,
 તું ઉસ ચારી પર ભુલા, તો તેં અપની કમાઈ બીસારી;
 જો તેં કમાઈ દુનીયા છોડી, તો તું હુઆ મોહતાજ,
 જો તેં કમાઈ આકબત છોડી, તો તેં ખોયા સદાકા રાજ. (૨૭૨)
 ખુરા કોઈ પાસે બયકે, ઉસકું તુમે જુજે શયતાન,
 શયતાનકી એ મત સીખાવે, આખર તું હોવે પરીમાન;

બુરેસેથી નીત દુર ભાગો, સંગત ન કરો ઉસ સંગ,
કાલી હાડી પાસે જો બયડે, તો કાલા સહી લાગે રંગ. (૨૭૩)
જો જાત અસલ નહી, ન કરે વચ્ચે વફાદારી,
જસકા અસલ આછા નહી, નહી નીભાવે દુનીયા સારી;
જો જાત અસલ નહી નહી મામલે સાચા, સાચા નહી સંગત વીર,
નહી સંગત કીસી બાદ નીભાવે, પીર છોડ હોવે બેપીર. (૨૭૪)

ટેડેકા તો સાચા ટેડા, જયસા આપ તયસા પડછંદા,
જસકી ખોહો ટેડી વચ્ચે બાત ટેડી કરે, એ સચ કર માનો સાચી પંદા;
જોને સુધા મારગ યુજા, સખ કામ ઉસકા હુઆ રાસ,
ટેડ મારગ જો કોઈ ચાલીયા, મતલબકું નહી પોહોંચા હુઆ નીરાશ. (૨૭૫)

અકલમંદ આપ સંગાતી કરીએ, તો ઉસથી ન પોહોંચે કુછ ઝીઆન,
બેઅકલકી સંગતસેથી, દીન દુનીયા હોવે પશેમાન;
બેઅકલકી સંગતસેથી, તુજે લોક બેઅકલ કહેવે,
જો તે સંગાતી બેઅકલ કીઆ, તો ઉસ જયસા તુજે સખી
સમજ લેવે. (૨૭૬)

સોહબત સંગત બુરેકી અયસી, જયસા તુફાનમેં ચડા દરીઆ બેડી,
ઉસકે દીલ યું ઘોખા વસે, કે બુડે બેડી જો હોવે ટેડી;
બુરેકી સોહબત સંગતથી ડરના, જો થોડી બાતમેં દેવે દુઃખ,
બુરેકી સોહબત સંગતથી એ ફલ હોવે, કે ડરથી દીલ ન રહે

એક પલ સુખ. (૨૭૭)

અહેસાન કરના ઉસ જગે, જસ જગે નહી કરના અહેસાન,
એ તો બુલમ લીખાવે તેરે ઉપર, ઉસથી તું હોવે જાલમમાન;
અહેસાન કરે માલસે, યા મદદ કરે તનસેથી,
નેક સાથ કીચે નેકી પાવે, બુરે સાથ કીએ સજા પાવે વેથી. (૨૭૮)

એકલા રહેનાં મરદકા ભલા ઉસથી, જો બયેડે બુરેકે સાથ,
બુરે સાથ બયેડે બુરાઇ શીખે, ઓર કુછ ન લાગે હાથ;
નીત ઉઠ નેક સંગત બયડો, જસથી શીખો એલમ નેકી,
જો નેક ન પાઓ તો એકલા રહેના, કે બુરે સંગથી ભલી એકી. (૨૭૯)

નવ જવાન લડકે જાહેલ, જસકે ખોહો ઉપર નહી નીકલી હય દાડી,
જો કોઈ સંગત ઉસકી બયડે, ઉને અપને દીનકી રાહ બીગાડી.

કીરીઆ કરો છુડું હુએ ફરમાયા, બંદગી કરો છુડું રખકા હુકમ,
રખકે હુકમ માફક ચાલો, ન તીલ અઢકા કરો ન કમ. (૨૮૦)
જુરી ખોહો જયસા જંગલી જાનવર, સખસે વએ તો દુર ભાગે,
તો ઉસથી બી સખ દુર ભાગે, કીસીકા દીલ મીલને નહીં લાગે;
જુરી ખોહો છોડા નકી કરો, મીલો સખકે સાથ,
કોઈ સીધ પુરશ ભેટ કાજ સરે, પથર સમેટને લાગે હીરા હાથ. (૨૮૧)
સખ આદમીસે મીલાપ કરતે ડરો, કે કબી હોય મુજે સંગ જુરા,
એ જુરાઈ જાણના હય અકલ, એ તો જીયાન ન કરે તુરા;
કે આદમીઉ મીને ખોહોત દુરીજન ચોર હુએ, જયસા હય સયેતાન,
દુનીઆ માલ ચોરાવે સો ફીર મીલે, કાંહા મીલે જો ચોરી
જાયે ઇમાન. (૨૮૨)

(૨૦) પીછાનત આદમીકી.

હર મરદકા તોલ કર, આપ દીલે પીછાન સખકા તોલ,
કે તફાવત હરએક ખોહોત હય, ચલન સખકા જુદા ઝોર ખોલ;
જો તુજે સમજ હય તો પરખ લે, ખરા ખોટા હલકા ઝોર ભારી,
એ સખ સમજ કર કામ પાડો. તો મુખ પાઓ ઉમરોહો સારી. (૨૮૩)
અકલ મરદકી પીછાન લયની, કે છસ વેલા વએ કહેવે ખાત,
કરતુક ઉસકા દેખ પીછાનો, કે કયસી હય ઇસ મરદકી જાત;
છલ હય ચાડી સખ ખાત ખતાવે, જયસી બુધ હુએ ઉસકે ઘર,
નીચ લખન યું છવ ખતાવે, જો ઉસકે જાત મીને હોય કપર. (૨૮૪)
ખોલના મરદકા હય ખખર દેતા ઉસથી, જો હોવે ઉસકે
અસલ બીચ,
અસીલકા તો ખોલના આછા, જુરા ખોલે જો હોવે નીચ;
અસીલ રાહા તુજે નેક ખતાવે, કર દીખાવે આખર દીસ,
જુરેથી ખાત તું જુરી મુજે, જો માનો તો તુજ ઉપર આવે
રખકી રીસ. (૨૮૫)
મરદકા સંગાતી વય જાનો, છસ સંગ વય રહેવે દીન રાત,
મરદ જયસા વય હોવે, જુરેમું જુરા નેકમું નેક જાત;

જે ચાહો કે પહેછાનો, કે કીસકી ખસલત હય કયસી,
તો ઉસકે મીત્રસે પીછાનો, જયસી હોવે સંગત તયસી. (૨૮૬)
નેકી બદી મરદકી પીછાન, કે આપ દીલ મીને હય કયસા,
તો ખસલત ચલણસે પીછાનો, કે ચલન જયસેકા હોવે તયસા;
નેક આદમી નહીં જુઠ બોલે, ન બીગાડે આપકા પારકા કાજ,
બુરા તો જુઠા બોલ નીરલજ, ઉસકું કુછ ન આવે લાજ. (૨૮૭)
કામ મરદ તયસા કરે, અસલ ઉસકા હોવે જયસા,
કરતુક નીશાની અસલકી, અસલ જયસેકા કરતુક તયસા;
જીસકી જાત સુજાત હય, કરતુક તીસથી આછા આવે,
જે કબી ઉસથી હોવે બુરાઈ, તો આપ મન બોહોત પસ્તાવે. (૨૮૮)
દાલી જાહાડકી તયસી હોવે, જયસી હોવે જાહાડકી બુનીઆદ,
તો મા આપ જીસકે જયસે હોવે, વયસી હોવે ઉસકી અઉલાદ;
ફરજંદ લખન તીયું પીછાનો, કે નેક પુતકા હોવે નેક આપ,
જીયું કબુતરકા બચા કબુતર હોવે, સાપકા બચા હોવે સાપ. (૨૮૯)
મરતબા મરદકા વય ચીજ હએ, જીસ ચીજ કારણ એને બાંધી

હય કમર,

જે રખપ દુનીયા આવે તો દોસ્ત પાવે, માલ પાવે ઈસ દુનીયા લીતર;
જે આકુબત ખુબી આવે, તો સુધ કીરીઆસે સહી પાવે,
જે રખ જાત આવે સો રખકું પાવે, તો વલીઓમીને નામ લીખાવે. (૨૯૦)
કીમત મરદકી વએ ચીજ જાણે, કે જીસકું હયે વએ ચાહાતા,
દુનીઆદારકી કીમત દુનીયા, કે દુનીઆ માલ હએ ઉસે ભાતા;
બેહેશત નયામત જે હએ ચાહાતા, ઉસકા વહી હુઆ માલ,
અમુલક વહી જે દીદાર સુખહાન ચાહાવે, સુનો એ હજરત
શાહાકા કોલ. (૨૯૧)

(૨૧) દર ફજલતે કમસુખન.

ખાત વીગતકી ખુબી ચે હયે, કે જે કોઈ થોડા બોલે,
સમજ બીચારી અયસા બોલે, થોડે બોલનેમે ભેદ સખ બોલે;

થોડી બાતમેં અરથ સમજાવે, ઉસકા ખુબ કલામ,
જે મુનનેવાલા સમજે, ફીર પુછણેકા ન રહેવે કામ. (૨૮૨)
બોલનેકા અબેખ એ હુએ, જે હોવે તુજે બોહોત બોલના,
ખુબી એ હુએ જે થોડે બોલનેમેં, લેદ સખ બોલના;
ભાઈ અથેખ હે જે બોહોત બોલીયે, ઓર બાત લાંબી કરીએ,
લાંબી બાત કરની છાડે, રખ ફરમાન આપ સીસ ધરીએ. (૨૮૩)

જે થોડા બોલે સો ના પસ્તાવે, થોડે બોલનેમેં ન આવે ચુક,
બોહોત બોલે સો બોહોત ચુકે, પસતાનેકા એ હુએ સલુક;
થોડા બોલે સો આપ ન પસ્તાવે, ન ઉસથી કોઇ હોવે દીલગીર,
એ મુણે સદા દીલ યાદ રાખે, ફરમાયા આપ હજરત અમીર. (૨૮૪)

જલથી બલા આવે, ખુબે સહી આદમી ઉપર;
સખેખ એ જે યુરા ભલા, હુએ બોલતા દુનીયા લીતર;
જલ દીતી હુએ રખને, તો હરદમ જકર કરીએ,
જલથી બલા તો આવે, જે યુરી બાતમેં પડીએ. (૨૮૫)
સલામતીકા કપડા પહેનો, જસકું મેલ ન લાગે,
સો જલ હાથ પાંઉળી વારે, સખ બલા તો ભાગે;
નહીં યુરા કહે ન યુરા કરે, નહીં યુરે ઠામ જાએ,
જે એ સખથી સલામત રહે, તો વયળી સલામતી પાએ. (૨૮૬)

સલામત રહેઆ વએ આદમી, જે આપ જલ અપણે વશ રાખે,
કંઠ ન કુછ બોલે, નરમીસે બાત સખ સાથે આંખે;
જે યુરા ન બોલે કીસી સંગ, તો સખ કોઇ રાખે ઉસ ઉપર મહેર,
જસ મોમન ઉપર ખલકતકી મહેર, ઉસ ઉપર ખુદા ન
આયસી કેહેર. (૨૮૭)

જલ ચુપીસે પુરખ સલામત, ચુપ રહેનેસે બોહોત હોવે ગુન,
જલ બાંધો ધીયાન બોલો, આપ ચુપ રહો ઓરકી મુન;
બોહોત બોલે સો બંધ પડે, જલ પોપટ જુલ જુલ મેના,
બોલન લાગે પીંજરે ગાલે, જનાવર પાસ કીયા હુએ કીસકા લેના. (૨૮૮)

આદમીકું ભલાઈ ઈસ મીને હુએ, જે અપની જલ રાખે અપને વશ,
મતલખ જરૂરી બાત કહેવે, અદકા ન બોલે સાથ કીસ;
જલ વશ કીયેશે આરામ કરે, ફીરસતે રખલ આલમીન,
જે બંદા ન બોલે તો લખનેસે છુટે, ફીરસતે કરામીન કાતળીન. (૨૮૯)

ચુપ રહેનેમે બદનકી ખુબી, કે મુખસુ રેહેવે તેરા બદન,
કાયા નગરીમેં તું હય રાખ, ધસમેં દાએ દીન કીયા હય વતન;
હરદમ રખ ધીઆન લશકર રાખે, જલ ચાડીને ચોર બાંધે

લેઆ મુલકકા હાંસલ,

તોસા કરે આપ વારકા, તો મુખસુ થાઓ જનત વાસલ. (૩૦૦)
સલામત રહેઆ વએ કોઇ, જને ન કીતી ગીબત પારકી,
તો સહી ગનીમત ઉને પાઈ, મઆરફત સીરજનહારકી;
જને પીછાનેઆ અટલાહકું, ઓર જુજ કે એ બદે હય સખ રબકે,
વએ ના કીસે જુરા કહેસી, ઓર નેકી કરસી સાથ સખકે. (૩૦૧)
ચુપ કર રહીએ ચાહો ન કરીએ, અછા હેકર રહીએ આપ,
બોહોત બોલેમે બંધન આવે, ચાહેના બડા હએ દીલકું સંતાપ;
બોહોત બોલેસો બોહોત માર આવે, જુજ નોખત માફલ ઓરસમ સાજ,
ચાહેના ચલતી ચોદસ ભટકે, કમમુખન તો હએ સખકે સીરતાજ. (૩૦૨)

(૨૨) હસદકા બાબ.

જો કોઈ પારકા હસદ કરે, તો સજ દેવે ઉસકું વોહી લખન,
કે ઓરકું ખુશી દેખ વએ જલ મરે, એક ન મીરે ઉસકી જલન;
ગજબ ખુદાએકા હય ઉસ ઉપર, જસકી હસદ કરના હુધ બોએ,
પર જુરા ચાવે આપ લલા ચાવે, તો જુરાઈ સમ ઉસ આગલ
આવે સોએ. (૩૦૩)

જસ કીસકું હસદ આયા, એક પલ નહી ઉસકું મુખ,
ઉને દુનીઆમેં આપ કારને, મુલ લીઆ સખ દુઃખ;
જો તુજ અકલ હોવે તો કાંએ દુઃખ લેવે, આપને જવકા મુખ બેચ,
હસદ બીરાના જો કરે જલ મરે, ઉસકું કુછ નહી નફા હેચ. (૩૦૪)
જેતી દુશમની દુનીયા માંહે, ઉસ સખથી સલાહ હોવે,
પર દુશમની જો હસદ કેરી, અયસા કોઈ નહીં જો ધશકું બોવે;
ખુનથી બડી દુશમની નહીં, ઉસથી બી સલાહ હોવે નહ,
પણ હસદકી દુશમની અયસી, જસકા કબી ન આવે છેહ. (૩૦૫)
ખરાબી હય હસદ કરનહારકું, વએ તો આપે હસદથી હોવે ખરાખ,
હસદથી વએ જલતા રહેવે, જુજ આગથી દેખો જલે કબાખ;

હસદ કીચેસે આપ ખરાબી, જો હસદ કરે ઉસે નહીં સુખ,
તો હસદ કરના સો આપ સુખ ખેચના, ચોર મુલ લેના હય
ફાકડ સખ દુઃખ. (૩૦૬)

ખરાબી હય ઉસ કીસીકું, જસકી હય જુરી સુરત ને જુરી ખોચે,
વચે તો સહી ખરાખ હુઆ, જસકે જુરે હચે એ દોચે;
એ દોનુમે એક બી હોય આછી, તો કોઇ કરે ઉસે પીઆર,
જો સુરત આદત દોનું જુરી, વચે તો સહી હુઆ હય ખુવાર. (૩૦૭)

પસ્તાવા હય ઉસ કીસીકું, જો ખુદાકે ખાસુસે રાખે કીના,
કીઆમતકે દીન તો વચે પસ્તાવે, કે ખાસુકે કીનેસે ભરા હય જસકા સીના;
ખુદાકે ખાસે તો રસુલીદલાહ, ચોર રસુલકી આલ પાક,
આલ રસુલસે જો કીના રાખે, વચે તો આખર હોવે હલાક. (૩૦૮)

કીના છોડો ગુસ્સા ન રાખો, કીસી મોમનકા દીલ ન કરો રંજ,
એ નસીહત સુનો આપ મન રાખો, સીનેકી પેટીમે સંગરે ગંજ;
ગુસ્સા કીના જો આપ મન રાખે, તો ઉસ દીલ દુઃખ વસે દીન રયેન,
સારા જહાન ઉસ નજર તંગ દીસે, ઈશ દુખસે આપ સદા
તંગ રહેવે ખેચેન. (૩૦૯)

એક ગુનાહ તો બહોત બહોતેરા, હજાર બંદગી થોડી,
એક ગુનાહ જીને રખકા કીયા, ઉતે ઉમર કમાઇ ખોડી;
બંદગી તો નીત નીત કરીએ, ન કરીએ એક ગુનાહ,
જો મણુ સોના ને ટાંક ત્રાંખા મીલે, તો કાલા પડે સખ સોના. (૩૧૦)

હસદ કીના છોડો ભાઈ, દીલસે નીકાલો હસદ ચોર કીના,
હસદ કીનેયું કાયકું જલતે, કંબ લગ હય તુજે દુનીઆમે જીના;
નખી ઓલીઆ સખ ચલે જાત હય, એ દુનીઆ તો હય ખીઆલે ખાખ,
ચેત ભાઈ કર નેક કમાઈ, હચે તુજકુંબી જાના શીતાખ. (૩૧૧)

જખાંકા તાંના ચોટ હય, ઉસકા તો અદકા હોવે દરદ,
લોહોકા ધાવસું એ ધાવ અદકા, તે લાગે ઉસકું જો હોવે મરદ;
મરદ ઉપર પડે લોહોકે ધાવ, તલવાર ખંજર ભાલા ને તીર,
ઉસકું અયસા નહીં લાગે, જયસી લાગે ગાલી જો કોઈ કહેવે ખેપીર. (૩૧૨)

(૨૩) દર બયાને હીંમત.

હીંમત બડી ઈમાન નીશાની, ભાઈ બડી રાખો અપની હીંમત,
જસ કીસીકી હીંમત બડી, ઉસ ઉપર સહી આવે રખકી રહેમત;

રખકી રહેમત સો ધમાન પુરા, ઉસથી આરામ પાવે જીવ ઓર તન,
રખકી રહેમત સખ આસા પુગે, અદકા હોવે માલ ઓર ધન. (૩૧૩)
જીસ કીસીકી હીમત બડી, ઉસકું બોહોત હોયેસી ગમ,
ફનીઆ ચાવે તો બોહોત ચાવે, જેતી પાવે તીસે બુજે કમ;
જે મઆરફત ચાવે તો ચાવે અદકેરી, જે પાવે ઉસથી આરામ,
તો હીમત બડી ઉસે ગમ અદકેરા, પણ બીન હીમત ન હોયસી કામ. (૩૧૪)
હીમત બડી ઉસે ગમ અદકેરા, જીસે જયસી હીંમત વયસા ગમ,
હીમત બડી તો સવાખ અદકા ચાવે, જે કામ કરે ઉસે બુજે કમ;
બડી હીમત તો ખુદાએકી ખાસુંકી, જે હરદમ ચાવે આપ કમાઈ,
ગમ ઉનકું જે હમ નામ કમાવે, ઉમર ચલી જાવે ભાઈ. (૩૧૫)
જે કોઈ ચાવે આપ કીમત, કે મરતખા મેરા બડા હોએ,
તો હીમત બડી પએદા કરે, ઉસથી બડે હોવે ચેહ દાએ;
જીસ કીસીકી હીમત બડી, ઉસથી જે કોઈ કરે આસાન માલી,
તો વએબી ઉસે બોહોત કુછ દેવે, ઓર બુજે કે ધીકી હીમત
હય આલી. (૩૧૬)

શીશ કાયા ઉતમ હય, હીમતકા રખતે કીયા મુકામ,
જે ભેદ તુજ ઘટ સમાવે, તો બુજે કે સીસ ઉસકા હયે કામ;
જખ તક જીવ સખ ઘટ વસે, તખ લગ કાયા કામે કરે કમાઈ,
જખ શીશ કામ તું જીવ ડેહોરાવે, તખ વહી ઝીકર મુજે જે
હય ફરમાઈ. (૩૧૭)

હીમત આંધે ઝીકર જગાએ, આપ ઉતર હક અંદર દેખ,
એ જાહેર ખાતન જે કુછ દીસતા, હક સહી હય સખમે એક;
હક બીના કુછ આલી નાંહી, તું કીતકું ફૂલ જાવે,
આપ ફનાહ હો મીસ ઉસમે, તો તું રાજ રમજકું પાવે. (૩૧૮)
અદલસેથી આદીલ કીલાયા, દેખો બાદશાહ નોશેરવાન,
સખાવતસેથી સખી કીલાયા, હાતમ તાઈ જગમેં વયયાન;
જેર હીમતસે દેખો ફસ્તમ, પહલવાન વો નામ ધરાયા,
એ સખ આલી હીમત હો ગએ, બીન હીંમત કોઈ કામ ન આયા. (૩૧૯)
હીંમતસેથી ઘોડા જગમેં જીતે, ફુલજમેં ઉસકા રેહોવે નેક નામ,
હીંમતસે મુરા સનમુખ જાવે, માર દુશમનકું છોડા દેમે કામ;
હીંમતસે ગવાસ પેઠ ફરીઆમે, અમુલક મોતી ઉપર લીયાએ,
તીયું હીંમતસે દીન કમાવે, સોઈ જગમેં વલી કીલાએ, (૩૨૦)

હીમતસે હાથી ચોટ લગાવે, જાકર સખત કીલેચું આડે,
 છોટા શેર હીમતસે જાકર, અયસે મસ્ત ફીલ (હાથી) કું માર પડે;
 અયસે શેરકું મરદ સો મારે, જાસકું હીમત હોવે રફીક,
 સાહેબ હીમત દીન ચલાવે, જાસકું હીમત હોવે શફીક. (૩૨૧)

સાચા દીન સો નળી ચલાયા, શરઅ ચલાયા સીધી રાહ,
 આલી હીમતસે સખ દીનું પર, ફેનેહ પાએ બ ફેજલે ઇલ્લાહ;
 ગુર ઇલ્લાહી અવલ થા, સો આખર જગમે પાયા જહુર,
 એસી દીનકે તાએ હોવે, ઉસમે રઉશન હોવે રખકા ગુર. (૩૨૨)

ખતમ કીઆ ઇશ કલામકું, સખ જાહેર કહે સુનાયા,
 સો પડા શીખો ઓર સુનો સુનાઓ, યું મહિલાને હુકમ ફરમાયા;
 ચાર તરીકે હય ઇસમે જાહેર, જે સમજે સો હોવે કામલ;
 હર એક હરકમે હય હક શનાસી, પણ પાવે સો જે હોવે આમલ. (૩૨૩)

હક શનાસી ખુબ હય ભાઈ, નાહકસે મન વાર,
 જાહેર ખાતન હક તઆલાકું, હરદમ નહીં બીસાર;
 એક દમ પર દો શુકરાને, લાજમ હકકે જાન,
 સાસ ઉસાસ જે આતા જાતા, સો બડી નયામત હય માન. (૩૨૪)

સાસ ઉસાસે સમરન કરલે, ઓર હીરસ હવા સખ છોડ,
 હક બીના સખ હીરસ હવા હએ, તું હકસે મોહખત જોડ;
 જો જો સુખ દુનીઆ ઉકાડે, સખસે દીલકું વાર,
 જો પાવેગા વસલ હકકા, તો એ સખ રહેગે તાએદાર. (૩૨૫)

હકકી તો કુછ શકલ શખીર નહીં, ઓર મકાન હએ લા મકાન,
 લા મકાસે તહનસરા લગ, જો કુછ મખડી અયાન;
 જાહેર ખાતન જો કુછ દીસતા, જો કુછ સુનતા કાન,
 હક બીના તો ખાલી નાંહી, ચેહ ગુકતા ખુબ પહેજાન. (૩૨૬)

ઇશ ખાતીનકા આપ હકને, સુખ પર પરદા લીઆ,
 દમ મારનકી કુદરત નાંહી, અયસા છંદ ભરે છંદ કીઆ;
 જાસ પર કરમ કરે વો આપે, ઉસકું આપહી આપ ખુજાવે,
 એલમ એલમા કામલ મુરશદ, બનકર આપ સુજાવે. (૩૨૭)

અવલ આખર જાહેર ખાતન, દીસતા સુનતા સો હય,
 હય સખહીમે સખસે નીયારા, ઓર નહીં સખ વો હય;
 મંચ ઓર તું કી દુહ છોડ કર, એક દેખ કુછ દો નહીં હય,
 અયસા સમજ ફેનાહ હો ઉસમે, તું નહીં તખ વો સહી હય. (૩૨૮)

